

Møte fredag den 29. oktober 2010 kl. 10

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 14):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen (Innst. 25 L (2010–2011))
2. Interpellasjon fra representanten Frank Bakke-Jensen til fiskeri- og kystministeren:
«Kystfiskeriene er viktige og blir enda viktigere i tiden fremover. Kysttorsken er av havforskerne klassifisert som en truet bestand og har derfor et spesielt vern med et begrenset uttak. Vernet gir seg utslag i begrensninger på fangstområder som Henningsværboxen og for fisket innenfor tolvmilsgrensen, noe som gir betydelige utfordringer for kystflåten. Klassifiseringen skaper store problemer for kystfiskerne ved at man ikke kan få fisket miljømerket torsk innenfor tolvmilsgrensen. Det er derfor mange ubesvarte spørsmål for næringen med hensyn til både størrelser på bestanden av kystorsk, utbredelsen, vandringsmønstrene og endringer i disse slik vi ser med andre bestander.
Hva vil statsråden gjøre for å få fram en pålitelig status for kysttorskens situasjon, og hvilke ekstraordinære tiltak vil hun sette inn for å løse den problematiske markedssituasjonen for kystflåte og industri?»
3. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å øke den statlige finansieringen knyttet til videreutdanning av lærere (Innst. 26 S (2010–2011), jf. Dokument 8:145 S (2009–2010))
4. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe, Erna Solberg, Ine M. Eriksen Søreide, Frank Bakke Jensen og Ingjerd Schou om rett og plikt til etter- og videreutdanning for lærere og mer fleksible studietilbud (Innst. 27 S (2010–2011), jf. Dokument 8:150 S (2009–2010))
5. Referat

Presidenten: Representanten Siri A. Meling vil framsette et representantforslag.

Siri A. Meling (H) [10:00:35]: På vegne av representantene Elisabeth Røbekk Nørve, Frank Bakke-Jensen, Øyvind Halleraker, Nikolai Astrup og meg selv er det en glede å fremme et representantforslag om å be regjeringen legge frem en stortingsmelding om en helhetlig energipolitikk.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:01]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen (Innst. 25 L (2010–2011))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 477)

Sak nr. 2 [10:01:24]

Interpellasjon fra representanten Frank Bakke-Jensen til fiskeri- og kystministeren:

«Kystfiskeriene er viktige og blir enda viktigere i tiden fremover. Kysttorsken er av havforskerne klassifisert som en truet bestand og har derfor et spesielt vern med et begrenset uttak. Vernet gir seg utslag i begrensninger på fangstområder som Henningsværboxen og for fisket innenfor tolvmilsgrensen, noe som gir betydelige utfordringer for kystflåten. Klassifiseringen skaper store problemer for kystfiskerne ved at man ikke kan få fisket miljømerket torsk innenfor tolvmilsgrensen. Det er derfor mange ubesvarte spørsmål for næringen med hensyn til både størrelser på bestanden av kystorsk, utbredelsen, vandringsmønstrene og endringer i disse slik vi ser med andre bestander.

Hva vil statsråden gjøre for å få fram en pålitelig status for kysttorskens situasjon, og hvilke ekstraordinære tiltak vil hun sette inn for å løse den problematiske markedssituasjonen for kystflåte og industri?»

Presidenten: Interpellanten får ordet. Bakke-Hansen, vær så god.

Frank Bakke-Jensen (H) [10:02:55]: Bakke-Jensen, president!

Presidenten: Bakke-Jensen – unnskyld!

Frank Bakke-Jensen (H) [10:03:00]: Eller representanten Berg-Jensen, som det også het en gang i salen da statsråden var til stede.

Sjømatnæringen er etter olje den største eksportnæringen vi har i Norge. Totalt når eksportverdien opp mot 44 mrd. kr, og vi eksporterer over 95 pst. av det totale kvantumet. De store markedene har tradisjonelt vært Europa og USA, men også Russland og sjømatnasjoner i Asia blir viktigere og viktigere etter hvert.

Det har fra nåværende kyst- og fiskeriminister vært et uttalt mål at vi skal bli verdens fremste sjømatnasjon. Alle i den engere krets i dette hus som interesserer seg for emnet, er helt enig i målsettingen. Vi er nok også enig i at forvaltningen blir et nøkkelord for å nå dette målet. At vi forvalter våre fiskebestander etter prinsipper som både gir og synliggjør økologisk bærekraft, er viktig. Det er viktig fordi det gir oss et fortrinn i markeder med miljøbevisste

kunder, det er viktig fordi det øker vår status som forvalter og gir oss muligheten til å påvirke felles forvaltningsmodeller med andre land slik at disse også går i riktig retning, og sist, men ikke minst er det viktig fordi bærekraftig forvaltning gir langsiktighet og trygge rammevilkår for norske næringsdrivende på sjø og land.

Norge er en rekke ganger kåret til verdens beste forvalter av fiskebestander. Det er altså grunn til å tro at vi på mange felt oppfyller ambisjonen om å bli verdens fremste sjømatnasjon.

Våre tradisjonelle metoder for regulering av bestander er å sette en kvote for uttak og/eller å regulere hvilke redskaper som kan brukes under fangsting. For at dette skal bli en effektiv regulering må man ha svar på noen spørsmål. Det er viktig å vite hvor stor bestanden er som man skal regulere i. Det er viktig å vite hvilken størrelse som kreves for at den er bærekraftig. Det er viktig å vite på hvilken måte den påvirker andre bestander i økosystemet. Det er viktig å vite om den har et vandringsmønster. Det er viktig å vite om den vandrer sammen med eller følger andre bestander. Det er viktig å vite hvilket fiskeri som påvirker bestanden. Og det siste, men alltid viktige spørsmålet er hvor stor usikkerhet det knytter seg til svarene på de spørsmålene en har stilt. Som man ser, er det et ganske så komplekst bilde.

Til å stille gode spørsmål og finne gode svar har vi i Norge de fremste havforskningsmiljøene og en kystbefolkning med tusenårig nedarvet kunnskap om livet i havet. Vi er altså tilsynelatende godt skodd for oppgaven å forvalte en bestand – best i verden, må vite.

Når denne interpellasjonen har forvaltning av kysttorsk som tema, er det fordi vi opplever at det er stor uenighet mellom verdensmestrene i næringen og verdens beste havforskere om statusen for kysttorsken. Hvis vi går til Artsdatabasen, finner vi følgende definisjon på kysttorsk: Med kysttorsk nord for Stad mener en torsk som ikke kan klassifiseres som nordøst-arktisk torsk. Begrepet kysttorsk omfatter altså både det vi kaller fjordtorsk, og det som ofte kalles vandrende kysttorsk, banktorsk eller oppsigstorsk. Hvis vi legger denne definisjonen til grunn, får vi et komplekst bestandsbilde, og noen utfordringer når vi skal beregne endringer i bestanden.

Hittil har ikke den norske forvaltningen vært villig til å skille mellom kysttorsk og fjordtorsk. Alt har vært sett på som én bestand og forvaltet deretter. Problemet da er at mye av kysttorsken vandrer sammen med norsk-arktisk torsk, eller skrei som vi kjenner den som, eller den ganske enkelt vandrer for å finne føde. Det blir da ekstra vanskelig å gi gode estimater på denne bestanden. For fjordtorsken er situasjonen en annen. Den er mye mer stedbunden og består derfor av en rekke lokale torskestammer langs kysten. Dette gjør at man ved intensivt forskning kan gjøre gode bestandsestimater, og gi gode tall på rekruttering og uttak.

Det er klart man da kan spørre seg om det er så nøye om torsken blir hjemme eller om den vandrer sin vei. Kysttorsken er av havforskerne betegnet som en bestand i krise, med fare for å dø ut. Den er satt på en rødliste over arter vi må ta spesielt hensyn til. Dette fører til at miljøbevisste kunder i våre tradisjonelle markeder ikke vil kjøpe tors-

ken – en på alle måter riktig og prisverdig reaksjon i markedet og faktisk et reaksjonsmønster vi er avhengig av for å få forvaltningsregimet vårt til å virke. I dette bildet blir vår oppgave å vite mest mulig om og ha sikrest mulig tall på de forskjellige bestandene. Nå er det kommet en oppbyggingsplan for kysttorsken, slik at markedet skal godkjenne denne som en bærekraftig ressurs, og kunder skal kunne nyte den med beste samvittighet. Dette er bra, men planen skiller heller ikke mellom kysttorsk og fjordtorsk.

Når Fiskarlaget spør forskerne om det vil være mulig å få et biomassetall for fjordtorsk og et annet for kysttorsk, blir svaret at det er stor forskjell på disse, og at usikkerheten rundt vandrende kysttorsk er betydelig. Det man allikevel vet, er at det er betydelige mengder kysttorsk som vandrer sammen med skreien.

Det må være mulig å skille klart mellom bestandene av fjordtorsk og kysttorsk, slik at man kan gi sikrere estimater. Hvis vi går tilbake til de spørsmålene jeg stilte i innledningen, vil det ikke være mulig å gi gode svar på noen av disse uten en klarere definisjon av hvilken bestand man snakker om. Det vil altså ta lang tid, om det i det hele tatt vil være mulig for forskerne, å gå god for de norske bestandene av kysttorsk og oppfylle kravene i oppbygningsplanen.

Gjenoppbyggingsplanen som foreligger, stiller som krav at bestandene skal være på over 60 000 tonn over minst to år før man kan si at bestandene er i forbedring. Dersom man ikke når dette kravet, må man regulere strengere. Spørsmålet blir om man kan nå kravet hvis man ikke vet nok, eller ikke er klar nok i definisjonene. Nei, det kan faktisk synes vanskelig. Faren da er at vi iverksetter reguleringer som gir utforholdsmessige innstramminger for kystfiskeriene og industrien som er avhengig av disse fiskeriene.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [10:09:14]: Først av alt vil jeg takke interpellanten for å ta opp en viktig, men også krevende sak for sjømatnæringen, nemlig problemstillingene knyttet til kysttorsk.

Forvaltningsprinsippet i den nye havressursloven, føre-var-prinsippet og hensynet til biologisk mangfold tilsier et bedre vern i fjordsystemene. Det gjelder også for kysttorsk.

Fundamentet for alle norske fiskerier er bærekraftig forvaltning og bærekraftig høsting. I dag er det vel naturlig å understreke det siste: bærekraftig høsting. Livet i havet skal forvaltes etter føre-var-prinsippet og en økosystembasert tilnærming. Disse prinsippene er grunnleggende i fiskeripolitikken. Derfor er norsk fiskeriforvaltning basert på den best tilgjengelige kunnskapen og vitenskapelige råd fra Det internasjonale råd for havforskning, ICES, og vårt eget havforskningsinstitutt.

For å sikre at høstingen er bærekraftig må vi hele tiden og ut fra best tilgjengelige dokumentasjon vurdere hvilke tiltak som bør settes i verk. Disse vurderingene og beslutningene de munner ut i, krever forståelse for både biologiske, økologiske, økonomiske og samfunnsmessige faktorer.

Det er også slik at det nærmest i enhver sak vil være

ulike hensyn og interesser som må veies mot hverandre. Hensynet til langsiktig bærekraft vil imidlertid alltid være veldig viktig, og vi kan ikke tillate oss å gå på akkord med selve ressursgrunnet.

Forskning og stadig ny kunnskap er helt sentralt i det norske forvaltningssystemet, og vi bruker store ressurser på forskning hvert eneste år. Samtidig er det også slik i staten at vi må prioritere innenfor de rammene vi har, og det vil alltid være problemstillinger som vi ønsker å vite mer om.

Torskebestander som gyter og lever lokalt, er viktig for økosystemene langs kysten. De er grunnlaget for en stor del av kystfisket, både for yrkesfiskere og rekreasjonsfiskere.

Hovedutfordringen er å få til en regulering som reduserer beskatningen av sårbare bestander, men uten at vi fjerner fundamentet for et tradisjonelt fiske langs kysten.

På bakgrunn av råd fra havforskerne har vi siden 2004 innført en rekke tiltak for å avgrense yrkesfisket og fritidsfisket av kysttorsk nord for Stad. Tidligere i år fikk vi også på plass en pakke med tiltak som skal gjelde i sør, der situasjonen kanskje er aller mest kritisk. Rådet fra Det internasjonale havforskningsrådet har siden 2004 vært null fangst av kysttorsk nord for Stad, så lenge det ikke er etablert en gjenoppbyggingsplan. Dette var bakgrunnen for at vi tidligere i år fastsatte en slik plan. ICES har nylig vurdert den til å være i tråd med føre-var-prinsippet. Dersom den blir fulgt, er det forventet en betydelig gjenoppbygging av kysttorskbestanden.

Gjenoppbyggingsplanen vil være styrende i forvaltningen av kysttorsken. Målet for planen er å sikre fullt reproduksjonspotensial for bestandskomplekset og vern av sårbare lokale bestander. For å nå målene er det behov for målrettede reguleringstiltak.

Vi har en forholdsvis kort historie med hensyn til forskning på kysttorsk. Tidsseriene for toktene på kysttorsk går ikke så langt tilbake som for andre arter, og det er ennå mange ubesvarte spørsmål.

I den videre forvaltningen av kysttorsk vil det nok være behov for større detaljkunnskap. Kunnskapsbehovet inkluderer systematisk kartlegging av viktige oppvekst- og gyteområder langs kysten, men også undersøkelser av vandringsmønster og et bedre grunnlag for å definere hva som faktisk kan regnes som lokal fjordtorsk. Videre er det også behov for – som interpellanten var inne på – å vite hvilke deler av kysttorsken som blander seg med den sterke bestanden av norsk-arktisk torsk.

Fiskerinæringen har søkt om miljømerking av torsk gjennom Marine Stewardship Council, MSC. Usikkerheten knyttet til kysttorsken har så langt ført til at MSC bare har godkjent torsk fisket i området utenfor tolv nautiske mil fra kysten.

Søknaden om miljømerking er det næringen selv som står bak, og de var kjent med risikoen for at kysttorsken kunne bli et problem. Fiskerisektoren i andre land, bl.a. på Island, har valgt andre løsninger enn MSC og har, så vidt jeg har registrert, ikke opplevd noen særlige markedsproblemer av den grunn.

For meg er det imidlertid et poeng at ethvert norsk

fiskeri skal kunne la seg miljømerke så lenge kriteriene er basert på anerkjente internasjonale prinsipper for ansvarlig høsting. Selve miljømerkingsprosessen må likevel næringen selv vurdere og håndtere utfallet av.

Det at vi nå har fått på plass en gjenoppbyggingsplan for kysttorsk bør likevel være et element som gjør at også torsk fanget innenfor tolvmila snart kan miljømerkes.

Det vi ser, er at interessen for miljømerking har økt i de siste årene, først og fremst blant innkjøperne i de største varehusene, men også i stadig økende grad blant forbrukerne. Miljømerking utgjør en liten del når det gjelder marked og omsetning av sjømat, men det er i alle tilfelle viktig at forbrukerne kan stole på at norsk sjømat kommer fra bærekraftig forvaltede bestander.

Norge eksporterte torskefisk inklusiv klippfisk, saltfisk og tørrfisk for 1,02 mrd. kr i september. Det utgjør en økning på 10 pst., eller 95,8 mill. kr, sammenlignet med tilsvarende måned i 2009. Hittil i år er det eksportert torskefisk for 7,9 mrd. kr, og det er den nest største verdien noensinne.

Total eksport av pelagisk fisk var på 4,6 mrd. kr i de første ni månedene i 2010, noe som tilsvarer en oppgang på 13 pst. fra året før. For å opprettholde og om mulig øke slike eksporttall er det viktig å kunne vise til bærekraftig forvaltede bestander. Og en forutsetning for det er at bestandene faktisk *blir* forvaltet bærekraftig.

For å vende tilbake til kysttorsken har vi antakelig ikke funnet den endelige formen på reguleringene, til tross for at vi nylig fikk på plass den tidligere omtalte gjenoppbyggingsplanen. Et sentralt spørsmål er hva kysttorsk egentlig er. Det er som kjent en rekke komponenter og lokale bestander langs kysten. Interpellanten var innom det. Fjordtorsk, vandrende kysttorsk, banktorsk eller oppsigstorsk er noen av begrepene som brukes.

Det er påvist genetiske forskjeller ikke bare mellom kysttorsk og norsk-arktisk torsk, men også mellom de ulike kysttorskbestandene. Et viktig spørsmål er hvor stor vekt vi skal legge på disse forskjellene, og hvilken betydning de skal ha for den praktiske forvaltningen. Et annet spørsmål er om det går an å etablere et system der fjordene skilles fra de mer åpne havområdene, og at all torsk utenfor fjordene kan reguleres som en bestand, og da naturlig nok de innenfor på en annen måte. Det vil i hvert fall innebære en betydelig forenkling.

Interpellanten stiller to konkrete spørsmål i interpellasjonen, nemlig hva jeg vil gjøre for å få fram en pålitelig status for kysttorskens situasjon, og hvilke ekstraordinære tiltak jeg vil sette inn for å løse den problematiske markedssituasjonen for kystflåte og industri.

Når det gjelder det første, vil jeg påpeke at det har vært en betydelig forskningsinnsats på kysttorsk i de siste årene, og det er lite som tyder på at dagens statusbeskrivelse – basert på toktinformasjon og fangstopplysninger – ikke er pålitelig.

Det er imidlertid usikkert om dagens metodikk fanger opp dynamikken som ligger i at kysttorsk består av mange forskjellige komponenter, og om dagens inndeling mellom kysttorsk og norsk-arktisk torsk også er den rette på sikt. Det er spørsmål som Havforskningsinstituttet allerede er

i full gang med å vurdere, men det er for tidlig å trekke klare konklusjoner.

Når det gjelder det andre spørsmålet, har jeg ikke registrert noen store markedsmessige problemer knyttet til at torsk som er fanget innenfor tolv nautiske mil, så langt ikke har kunnet bli merket med et privat miljømerke. Og jeg håper at den problemstillingen forsvinner helt nå som vi har fått på plass en gjenoppbyggingsplan.

Det var store markedsproblemer for all torsk vinteren 2009, men inntrykket så langt i år er at eksporten går godt, og at prisene heldigvis bedrer seg.

Frank Bakke-Jensen (H) [10:19:01]: Jeg takker ministeren for svaret.

Selv om vi ikke nå opplever en vanskelig markeds situasjon, har det vært varslet en problematisk markeds situasjon for torsk, og det er et uttalt mål for norsk fiskerier næring og fiskeripolitikk at vi skal bli verdens fremste sjømatnasjon. I det legger jeg også at vi skal bli så gode at vi skal kunne hente ut av markedet så mye som mulig. Det er klart at jo mer vi kan stille med produkter som fenger et miljøbevisst marked, jo høyere pris kan vi hente ut for produktene. Derfor er arbeidet med miljømerking og arbeidet med å synliggjøre en bærekraftig forvaltning så viktig.

Jeg registrerer at vi har fått på plass en gjenoppbyggingsplan, men den kan fort bli en bumerang hvis det plutselig viser seg at vi har lokale bestander som vi ikke har klart å forvalte. Og på en del fjordbestander har vi faktisk litt dårlig kontroll i dag, ikke fordi det profesjonelle fiskeriet tar ut for mye fisk, men vi har andre aktører som kommer inn i dag og beskatter disse bestandene. Vi har innenfor reiselivsnæringen et økende segment som heter turistfiske, og vi har et økt fritidsfiske. Derfor er det viktig å være obs på at den gjenoppbyggingsplanen som ligger nå, med den definisjonen vi bruker på kysttorsk, fort kan slå tilbake på næringen.

Derfor var forslaget om å se på fjordsystemet og så skille klart når det gjelder det som skjer på yttersiden, kanskje et veldig godt forslag. Jeg tror det må være riktig når vi vet at vi har store bestander av kysttorsk som blir fisket både innenfor og utenfor tolvmila. Når vi vet at dette er bestander som vandrer, kan vi i utgangspunktet også konkludere med at det er bestander som ikke er i fare nå.

Hvis vi ikke klarer bestandsvurderingen, kan det altså fra markedets side komme en reaksjon på den produksjonen og de produktene vi har. Resultatet kan bli at vi taper markedsandeler og får dårligere betalt for de produktene vi skal selge.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [10:22:04]: Markeds situasjonen var jeg grundig innom i mitt innlegg. Så langt har vi ikke greid å se at dette har influert på markedet. Men det som interpellanten peker på, er et viktig poeng, for det er ingen tvil om at forbrukerne har blitt mer og mer miljøbevisste. Derfor er det myndighetene gjør av tiltak viktig. Men like viktig er nok næringens oppførsel på havet. Det må det være lov å minne om i disse dager.

Så er jeg helt enig i at det å hente ut mest mulig av mar-

kedet knyttet til produkter, er veldig viktig. Da er selvsagt miljømessig bærekraft et viktig element. Det med produktutvikling tror jeg nok også appellerer sterkt til forbrukerne. Derfor er det at jeg har satt i gang et stort prosjekt i næringen, som heter «Samarbeid for arbeid i sjømatnæringa», der vi nettopp setter fokus på det å vende seg mot markedet.

Så er interpellanten inne på et viktig punkt, nemlig fritidsfiske. I en del områder lokalt er det ikke tvil om at det også har stor betydning på stedegne fjordtorskbestander. Derfor er det også iverksatt tiltak mot den delen av næringen. Det er viktig at alle som bor på kysten, både næringen og de fastboende, opplever at tiltakene blir rettferdige, at alle må være med på å ta sin bør. Det finnes ikke noe alternativ til å gjennomføre tiltak. Det å tro at dette går over, er den minst gode veien å velge. Så det som er gjort med hensyn til fritidsfiskere, og å beskutte kysttorsken lokalt, er bl.a. at vi har redusert tillatt garnmengde for fritidsfiske av torsk fra 210 til 165 meter fra 2011. Garnmengden man har lov til å bruke, er altså redusert.

Så har vi også redusert mulighetene til å fiske torsk for omsetning. Den begrenses til 1 000 kr torsk per utøver og per fartøy fra 2011. Det er altså en halvering av det man har lov til i dag. I dag kan man ta opp 2 000 kg og selge og få betalt for det.

Vi vet at det også er begrensninger for hva turistene har lov til å ta med ut av landet. Vi kan være ærlige på at det kanskje er vanskeligere å kontrollere enn den atferden de har på havet. Samarbeidet som fiskerier næringen har hatt med reiselivsnæringen for å få ut kunnskap om og gode holdninger til at dette er en viktig ressurs, også for reiselivsnæringen, tror jeg er viktig, som forhåpentligvis kan bidra positivt.

Lillian Hansen (A) [10:25:10]: Det er fortsatt veldig bra, synes jeg, at fiskeripolitiske saker nok en gang er på sakskartet i denne salen. Det er veldig bra.

Etter mitt syn er det flere viktige områder i denne interpellasjonen – det er på en måte en kinderegge-interpellasjon. Det er etter mitt syn tre viktige områder. Det ene er kysttorsk og vernebegrensninger, det andre er markeds situasjonen for kystflåten, og det tredje er markeds situasjonen for industrien. Alle disse områdene fortjener oppmerksomhet.

Når det er sagt, registrerer jeg at det også er veldig mange forskjellige syn på kysttorskreguleringen. Jeg merker meg at Norges Kystfiskarlag mener at siden gytebestanden av kysttorsk er oppskrevet fra 50 000 tonn til 75 000 tonn, kan kysttorsken friskmeldes og tas bort fra den såkalte rødlisten.

Samtidig mener Norges Kystfiskarlag at det er fjordtorsken som er i dårlig forfatning og må ha et vern, mens Havforskningsinstituttet ser ingen utviklingstrekk som tyder på at vernetiltakene for kysttorsk bør begrenses, men håper på at nedgangen nå er bremset. Og f.eks. Nordland Fylkes Fiskarlag er kritisk til de strenge reguleringene for dette fisket, og mener at det ikke har hatt noen positiv betydning for bestanden. Dette viser at det er mange menin-

ger om hvilken forvaltning vi skal ha, og hvilke resultater dette har gitt.

Så er det slik at det er noen som ser ut til å bli hardere rammet enn andre. Interpellanten nevner Henningsvær-boksen. Siden jeg er fra Lofoten, vet jeg godt hvor Henningsværboksen er, og hvilke utfordringer verningen av dette området ser ut til å ha gitt. Vernet av dette området er krevende for fiskerinæringen i Øst-Lofoten. Produsentene sliter med å få råstoff, og mange fiskeribedrifter sliter som en følge av dette. I tillegg har innsiget av skrei inn i Vestfjorden sviktet de siste årene, med de følger det også har fått. Jeg vet det er dialog mellom de berørte kommunene og departementet, og jeg håper at det kan bli en god løsning der.

Arbeiderpartiet mener at det er viktig å holde oppe og styrke torskebestanden som gyter lokalt. Kysttorsken er viktig for økosystemet langs kysten, og er samtidig grunnlaget for en stor del av kystfisket. Det som er det vanskeligste, er å få til en regulering som reduserer uttaket av torsk, samtidig som en kan opprettholde et tradisjonelt fiske og næringsaktivitet langs kysten vår. På sikt vil det være til alles beste å ha sterke lokale torskebestander.

Det er en vanskelig avveining mellom hensynet til næringsutøverne og lokalsamfunn på den ene siden og behovet for å gjenoppygge kysttorskbestanden på den andre siden.

De siste ti årene har vi hatt god forvaltning av fiskebestandene etter føre-var-prinsippet og basert på kunnskap. Det har ført til at de fleste bestandene er større i dag enn de har vært på veldig lenge. For Arbeiderpartiet vil føre-var-prinsippet alltid ligge til grunn for en god og bærekraftig forvaltning av våre fiskeressurser. Til nå har det gitt gode resultater.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [10:28:56]: Kysttorsken er en mindre del av fiskeressursene, men for de yrkesfiskerne som har fisket i fjordene våre, er det viktig at det ikke blir stopp i fisket.

Sjøl kommer jeg fra en fjordarm innerst i Borgundfjorden på Sunnmøre, der min bestefar drev fiske på Borgundfjorden ved siden av det å være bonde. Å bli med bestefar ut i Borgundfjorden for å sette og dra garn, er et fint barndomsminne, for alle så vi fram til at det årlige Borgundfjordfisket skulle starte. Borgundfjorden er i dag tilnærmet fredet.

Det er helt urimelig at det er totalt forbudt å fiske her, sa lederen i fylkesfiskerlaget, Lars Erik Hopmark, på årsmøtet til Møre og Romsdal Fiskerlag i Ålesund torsdag for to uker siden.

Det er ingen skam å snu. Jeg vil ha yrket mitt tilbake, sa Terje Blomvik, en barndomsvenn som har hatt Borgundfjordfiske som levebrød hele sitt voksne liv.

Leder i Norges Fiskerlag, Reidar Nilsen, uttalte følgende: Vi har fredet kysttorsken lenge uten å se resultat. Nå er det på tide å gjøre noe med snylterne – predatorerne som spiser opp yngelen. Før en gjør noe med snylterne, får ikke gytebestanden ungene til å vokse til.

Debatten tok dermed en ny vending; den fikk satt fokus

på manglende forskning på området predatorer, som skarv og sel.

Så kan en spørre seg: Hva er bærekraftig fiskeri? Litt forenklet innebærer det at dagens fiskerier ikke skal påvirke negativt neste generasjons mulighet til å drive fiske. Men for å oppnå det må en forutsette et velfungerende økosystem på alle nivåer. I en situasjon der kunnskap om en ressurs mangler, tilsier bærekraftig forvaltning en føre-var-tilnærming til menneskeskapte påvirkninger på ressursene. Det er fristende å tro at desto mindre kunnskap, desto mer konservativ forvaltning.

Årsmøtet i Møre og Romsdal Fiskerlag kunne vise til at de flere ganger har uttalt seg kritisk til forskningsinnsatsen når det gjelder kysttorsken. Samtidig som de var innom vandringsmønsteret til torsken som en utfordring, hevdet de at høsting av tare fører til at fiskeyngelen ikke finner gjemteplasser og dermed blir lettere bytte for bl.a. skarv. Årsmøtedeltakerne ønsket å vite hvorfor dette ikke ble tatt hensyn til i gjenoppbyggingsplanen. Det var derfor svært positivt at Fiskerlagets talsmenn, som tok opp disse utfordringene, fikk støtte fra forskerhold.

Jeg er enig i at vi vet for lite om hvordan predatorerne, som skarv og sel, påvirker kysttorskbestanden. Vi vil gjerne diskutere disse tingene, sa havforsker Asgeir Aglen fra Havforskningsinstituttet.

Det er et paradoks at han like før – fra den samme talerstolen – sa: Dersom gjenoppbyggingsplanen ikke fører til bedring, må vi komme tilbake med stadig hardere reguleringer.

Nylig kunne vi lese i Fiskeribladet Fiskaren at etter 18 års totalfreding av torsken i Canada er den aldri kommet tilbake, og at kanadiske forskere som har forsket på problemstillingen med sel, mener at det er beitepress og gråsel som kan være årsaken.

Hvorfor ble ikke denne problemstillingen tatt hensyn til ved behandlingen av den siste sjøpattedyrmeldingen? Vil statsråden ta med seg disse viktige signalene og sørge for at prosessen blant kanadiske forskere vil bli fulgt opp av forskermiljøet også i Norge?

Jeg registrerte at statsråden sa det var betydelig forskning på kysttorsken, og at det ennå er mange ubesvarte spørsmål på forskningsområdet. Jeg håper inderlig at statsråden med dette tar med seg utfordringene fra årsmøtet til fiskerne i Ålesund, og også ser på det som skjer i Canada.

Alf Egil Holmelid (SV) [10:33:25]: Det er eit viktig spørsmål som har blitt teke opp, og som fleire har sagt tidlegare: Det er viktig at vi får diskutert fiskeripolitikken også i denne salen. Som den førre talaren har eg også vakse opp ved ein liten fjord, og har mange gode og naglebitande minne frå torskefiske i min ungdom og også seinare i livet.

SV er oppteke av to ting: Vi er oppteke av å ta vare på kystfiskeflåten, og vi er oppteke av å ta vare på kysttorsken. I utgangspunktet kan dette sjå ut som ein motsetnad, for avgrensinga i fisket av kysttorsken kan på kort sikt føre til store utfordringar for kystfiskeflåten. Og det er – som mange har vore inne på her – ganske mange synspunkt på kva som er riktig balanse mellom fiske og vern, kva som

er riktig utforming av restriksjonane slik at dei blir rettferdige, men også bidreg til best mogleg berekraft og til best mogleg strategi for å bygge opp att ein berekraftig stamme av kysttorsk.

Den einaste løysinga på dette er i grunnen at vi får ei kunnskapsbasert forvaltning. Som fleire har etterlyst her, er nok ikkje kunnskapen god nok på ein del område – når det gjeld vandringsmønster, når det gjeld blanding med andre stammar, når det gjeld kven som beitlar på torsk. Så løysinga på lang sikt vil vere ei enda tyngre satsing på kunnskap om kysttorsk, på lik linje med heile forvaltningsregimet, for å sikre berekraftige fiskeressursar – ikkje minst berekraftige fiskeressursar som også tar høgde for at vi skal finne vernemetodar som tek vare på kystfiskeflåten. Så dette er ei sak som det i og for seg i dagens debatt ikkje har kome fram noko løysing på, men det har kome fram eit klart synspunkt om at vi har for lite kunnskap, og det må vere ei utfordring for oss å jobbe vidare med å styrkje kunnskapsnivået på dette området.

Så er det også to ting som er viktige her. Det eine er at vi må bygge opp stammen, for stammens og for fiskeria sin eigen del. Men i vårt marknadsorienterte samfunn er det – som fleire har vore inne på – også viktig at vi sikrar at vi byggjer opp og synleggjer oppbygginga på ein slik måte at vi får tillit i marknaden. Det er kanskje den tredelinga – vern, kystfiske og truverde i marknaden – som vi må jobbe med, og som kunnskapsbasen må byggjast opp om for å gi oss eit best mogleg avgjerdsgrunnlag.

Så har ein vore litt inne på andre ting, utover dei tre tinga det her er snakk om, som påverkar utviklinga av kysttorsk. Det har blitt nemnt fritidsfisket, som heilt klart er eit element som vi også må sjå nærare på – både kartlegge omfang og diskutere restriksjonar. Men det er eitt punkt som ikkje har blitt nemnt her i dag, og som vi i SV er veldig opptekne av, og det er at vi står overfor ein situasjon der oljeutvinning i kystnære område kan bli det som verkeleg øydelegg moglegheitene for å vareta denne fiskestammen.

Irene Lange Nordahl (Sp) [10:37:25]: Jeg vil takke interpellanten for å ta opp problemstillingen knyttet til kysttorsk, som er en viktig sak for fiskerinæringen. I likhet med andre som har hatt ordet her i salen, er jeg også fornøyd med at fiskeripolitikk stadig står på dagsordenen her, det er viktig næringspolitikk og det er viktig politikk for å bygge landet.

Jeg vil også takke statsråden for et godt svar.

La meg innledningsvis slå fast at vi fra Senterpartiets side er opptatt av at vi skal ha en pålitelig status for situasjonen for kysttorsk. Dette er en grunnleggende forutsetning for å kunne føre en god forvaltning.

Statsråden har gitt en omfattende redegjørelse for det kartleggingsarbeidet som er gjort, hvilke reguleringer som er foretatt, og om etablering av gjenoppbyggingsplan. Jeg skal derfor ikke gå inn på disse områdene.

Det jeg vil rette oppmerksomheten mot, er at i den videre forvaltningen av kysttorsk vil det være behov for enda større detaljkunnskap og mer forskning. I denne sammenheng er det viktig med god dialog med fiskerne. Fra

fiskerhold er det gitt uttalelser om at fiskerne er positive til å bidra i slike kartlegginger og dermed bidra til mer detaljkunnskap.

Kunnskapsbehovet inkluderer systematisk kartlegging av viktige oppvekst- og gyteområder langs kysten, men også undersøkelser av vandringsmønster gir et bedre grunnlag for å definere hva som faktisk kan regnes som lokal fjordtorsk.

Det er videre behov for å vite hvilke deler av kysttorsk som blander seg med den sterke bestanden av norsk arktisk torsk. I denne sammenhengen er det viktig at forskerne også ser på om kysttorsk har flyttet lenger ut i havet, noe som har vært framholdt fra fiskerhold. Dette er det viktig å undersøke nærmere for å ha et best mulig faktagrunnlag og faglig grunnlag å vurdere ut ifra.

Når det gjelder andre punktet i interpellasjonen, om den problematiske markedssituasjonen for kystflåte og industri, har jeg ikke registrert noen markedsmessige problemer nå. Vinteren 2009 derimot, som vi alle kjenner til, var et meget vanskelig år. Mitt inntrykk nå er at eksporten går godt. I likhet med statsråden håper jeg dette vil vedvare utover vinteren, og at prisene bedrer seg.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:39:58]: Interpellanten tar opp en stor utfordring for kystfiskerne: det å få kartlagt kysttorskens situasjon, slik at vi får en pålitelig status. Det er avgjørende for god forvaltning og langsiktig verdiskaping.

Det er flere utfordringer knyttet til hvitfiske. Vinteren 2009 var svært krevende for omsetningen av akkurat det fiskeslaget. Fiskeindustrien fikk kredittmessige utfordringer som følge av dårligere etterspørsel etter hvitfisk, og lagrene ble store. Partene kom imidlertid til enighet om å sette ned minsteprisen for torsk.

En lang kyst med store havgrunner og mange fjorder gir Norge gode forutsetninger for fiske. Det må vi utnytte på en bærekraftig måte. Fiskeressursene må forvaltes i et langsiktig perspektiv, og hensynet til levedyktige bestander – et føre-var-prinsipp – må gå foran kortsiktig næringshensyn, slik at fiskeressursene også i fremtiden kan fortsette å danne grunnlag for sysselsetting både på sjøen og på land. Samtidig ser jeg de store utfordringene dette får for fiskerne, og som Røbekk Nørve vil jeg bruke eksempelet fra Borgundfjorden.

Fisket i Borgundfjorden er et tradisjonsfiske som har pågått i flere hundre år. Så ble store deler av fjorden stengt for garnfiske, og over 30 fiskere og yrkesfiskere som er avhengig av denne inntekten, er svært fortvilte. Borgundfjorden er et av de beste gyteområdene for kysttorsk, og det er derfor viktig at den blir åpnet så snart bestanden er bærekraftig og vi har pålitelig status for kysttorsk. Da er dialogen mellom myndigheter og fiskere og fiskerlagene viktig for å ha tillit til både tall og tiltak som blir iverksatt. Det opplevde jeg på samme måten som representanten Røbekk Nørve på det møtet i Møre og Romsdal Fiskarlag.

Deltakerloven og råfiskloven er viktige pilarer i fiskeripolitikken. Da vi behandlet råfiskloven i vår, var det bred enighet om gjennomføring av råfiskloven og fiske-

eksportloven. Det er salgslagene selv som i samarbeid med næringsaktørene må legge opp til de omsetningsformene som er mest tjenlige for å sikre verdiskaping og kontroll med ressursuttaket. En forutsetning for det er selvsagt det interpellanten tar opp, nemlig behovet for en pålitelig status for kysttorskens situasjon. I tillegg er hvitfisksektoren råvareorientert og preget av sesongfiske, som gir dårlig lønnsomhet for fiskeindustrien. Vi har store kvanta fisk og en nærhet til markedet som burde gjøre det like lett å få jevne leveranser av torsk til markedet som for laksen. Men vi taper mot Island og Færøyene i konkurransen om høykvalitetsprodukt og konkurrerer med Kina og Vietnam i lavprismarkedet.

Jeg håper statsråden og regjeringen vil ta grep for å hjelpe hvitfisksektoren til å utvikle seg på en positiv måte videre.

Abid Q. Raja (V) [10:43:43]: Først vil jeg takke representanten Bakke-Jensen for å ta opp kysttorskens situasjon, et viktig spørsmål både for miljøet, distriktene og for næringslivet.

Kysttorsken, eller *Gadus morhua* som arten egentlig heter, finnes i flere bestander langs kysten fra Stad til russergrensen. Bestanden av norsk kysttorsk avtok kontinuerlig fra 1994 til 2003, og har siden vært på samme lave nivå. Gytebestanden i 2009 var en av de laveste, og på grunn av høy fiskedødelighet kommer den sannsynligvis ikke til å øke de nærmeste årene. Det internasjonale råd for havforskning, ICES, klassifiserer bestanden til å ha redusert reproduksjonsevne, og sier at den ikke blir høstet bærekraftig.

Det er ikke etablert referansepunkter for kysttorsk fordi fangststatistikken er beheftet med usikkerhet. Historiske data for total fangst er vanskelig å beregne, og det er usikkert hvor mye uregistrert fangst fritids- og turistfiskere har hatt. Bestandsberegningene, og dermed forholdet mellom gytebestand og rekruttering, blir følgelig også uriktige. ICES mener likevel at beregnet bestand gjenspeiler den reelle utviklingen. På grunn av dårlig rekruttering er det forventet ytterligere nedgang i bestanden de nærmeste årene. Siden 2004 har ICES anbefalt at det ikke blir fanget kysttorsk, og den anbefalingen gjelder også for 2010.

Kysttorsken er på rødlisten i henhold til Den internasjonale naturvernorganisasjons kriterier, som benyttes av Artsdatabanken i klassifiseringen av truetet innen norsk fauna og flora. Dersom man har som mål å bygge gytebestanden opp til 70–80 pst. av hva den var midt på 1990-tallet, må bestanden økes med minst 50 pst. i forhold til dagens nivå bare for å komme ut av rødlisten. Vi kan derfor ikke slå oss til ro og være fornøyd med dagens bestandssituasjon. Ambisjonene bør være større enn å komme ut av rødlisten.

Et problem er at norsk kysttorsk og nordøstarktisk torsk fanges i blanding i de samme fiskerier, og i reguleringene blir kvotene for de to bestandene slått sammen. Det betyr at den fastsatte kvoten for kysttorsk i liten grad er styrende for mengden kysttorsk som fanges. For å begrense fisket av kysttorsk ble det innført nye reguleringer i 2005, som er videreført fram til i dag. Det er imidlertid lite trolig at

disse reguleringene er tilstrekkelige til å stoppe nedgangen i kysttorskbestanden.

Venstre vil også peke på viktigheten av fortsatt gode reguleringer i Borgundfjorden og i omkringliggende områder. En betydelig del av fangsten av kysttorsk nord for Stad i gytetiden blir tatt i området Helgeland–Møre. Innenfor en linje mellom Slinningsodden og Langevåg, inkludert Bygrunnen/Aspevågen, mener f.eks. Havforskningsinstituttet at det bare bør tillates fiske med håndsnøre i månedene mars–april de neste fem årene. Det bør samtidig gjennomføres jevnlig biologisk prøvetaking. For å sikre at gytefisken kommer inn i sine gyteområder, bør det også legges større restriksjoner på området like utenfor, dvs. Hessafjorden.

Seismikkskyting utenfor Lofoten og Vesterålen viser at det er regionale/lokale forskjeller når det gjelder når kysttorsken er ferdig med å gyte. Dette har også vært påvist i andre undersøkelser og støttes av observasjoner fra fiskere. Prøvetaking i dette området viste at det fremdeles pågikk gyting etter 15. mai – ca. 5 pst. av torsken drev fortsatt og gytte. Venstre vil i denne sammenheng påpeke at vi er imot seismikkskyting i dette området.

Venstre mener Henningsværboksen bør opprettholdes med grenser slik det har vært og har fungert de seneste årene. Vern av et så viktig gytefelt for kysttorsk vil resultere i bedre rekruttering, og man kan ikke utelukke at denne reguleringen har bidratt til en utflating og en viss bedring av registrerte forekomster av 2–4-åringer fra Vestfjorden og nordover.

Venstre vil avslutningsvis vise til nødvendigheten av riktig oppgitt fangstposisjon. Dette er helt nødvendig for at ICES skal kunne få et riktig bilde av forholdet mellom kysttorsk og nordøstarktisk torsk, og for at bestandsberegningene skal stemme med virkeligheten.

Venstre vil støtte nye tiltak som regjeringen eventuelt vil foreslå for å sørge for at bestandene av kysttorsk kan bygges opp igjen. Hovedutfordringen er fortsatt å få til en regulering som reduserer uttaket av kysttorsk samtidig som det er mulig å opprettholde et tradisjonelt fiske og næringsaktivitet langs kysten.

Jeg vil til slutt utfordre ministeren på to konkrete saker:

Venstre mener det bør utarbeides en plan for nasjonale torskefjorder, på linje med nasjonale laksefjorder. Er ministeren enig i dette?

Og: Vil regjeringen følge opp Sukkertareprosjektets anbefalinger for å se på hvilken sammenheng det er mellom kystfisk og sukkertare?

Per Roar Bredvold (FrP) [10:48:28]: Jeg vil først takke representanten Bakke-Jensen for en viktig interpellasjon.

Norge er et vidstrakt land med en desentralisert næringsstruktur. Dette er vår fiskeindustri et godt eksempel på. Fiske og foredling og deres positive ringvirkninger gjør at vi har et levende næringsliv samt bosetting langs den lange kysten vår, men også innover i landet. Vi kan vel også si at våre fiskeressurser er vår felles eiendom som må tas vare på på en egnet måte.

Fremskrittspartiet ønsker å sikre en optimal utnyttel-

se av fiskebestander. Dette kan bl.a. gjøres gjennom omsettelige kvoter og tilrettelegging for et tett samspill mellom bedrifter, bransjer, forskningsmiljøer og andre aktører. Overgangen til omsettelige kvoter gjør det nødvendig med en gjennomgang av deltakerloven og råfiskloven, slik at næringen ikke lukkes for investeringer. Tillatelser til å utnytte deler av ressursene i havet skal tildeles av staten. Disse tillatelsene skal kunne omsettes mellom aktører i næringen og være tidsavgrenset. Det er også viktig å sikre ordninger som ivaretar ny rekruttering innenfor fiskerinæringen.

Bærekraftig beskatning av ressursene forutsetter internasjonalt samarbeid og avtaler. Norge må derfor bidra til å sikre avtaler og effektiv kontroll mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske, og omsetning av ulovlig fangst må etterforskes som grov økonomisk kriminalitet. Det må reageres strengt på overtredelser og andre former for juks med kvotene. Derfor må bl.a. Kystvakten og fiskekontrollen tilføres tilstrekkelige midler for å øke innsatsen mot ulovlig fiske.

Det er nødvendig med visse reguleringer av fiskerierne, og det er behov for en revisjon av dagens reguleringsmodeller, med sikte på bedre fastsettelse av totalkvoter, utnyttelse og mest mulig forutsigbarhet. Dette vil gi stabilitet og danne grunnlag for en bedre planlegging innen næringen. En slik stabilitet vil oppmuntre til langsiktige investeringer for industrien, fiskerne og fiskebåteierne.

Fremskrittspartiet ser nytten av å ha en variert fiskeflåte, og anser mangfold, nærhet, fleksibilitet, finansielle ressurser og stabile rammebetingelser som positivt for næringen og vil legge til rette for dette.

Når det gjelder kysttorsken spesielt, vil Fremskrittspartiet komme nærmere tilbake til dette. Uansett – fiske har alltid vært en viktig næring, og Fremskrittspartiet vil også i framtiden prøve etter beste evne å legge forholdene til rette for at denne næringen skal kunne få så gode rammevilkår som mulig, samtidig som vi har en fornuftig høsting av denne rike, store og mangfoldige ressursen.

Steinar Gullvåg (A) [10:52:02]: Det er åpenbart en del representanter i denne sal som ikke har fattet at situasjonen for kysttorsken er ganske prekær. Særlig gjelder dette kysten av Skagerrak og Oslofjorden. I enkelte fjorder har torsken simpelthen blitt borte. Yrkesfiskerne har valgt å gi opp fisket etter torsk, og fritidsfiskerne melder om svart hav.

Det er liten tvil om årsakene til den bedrøvelige bestandssituasjonen, nemlig betydelig overfiske over tid og økning i bestanden av skarv og sel. Et svært effektivt lysfiske etter sild helt inne i fjæresteinene har også påvirket balansen i økosystemet i våre fjordarmer.

Jeg er naturligvis klar over at fisket på våre kanter av landet ikke har den samme økonomiske betydning som fisket på Vestlandet og nordpå, men også hos oss er det fiskere som lever av det havet gir. Nesten 2 millioner mennesker bruker Oslofjorden og Skagerrakkysten som rekreasjonsområde, og det har sin egen verdi. Det ville ikke bare være uklokt, men noe nær en økokatastrofe om vi fortsetter å fiske ned torskebestanden, slik at det til slutt

blir umulig å henge ut et håndsnøre med rimelig håp om å få fisk.

Forskerne var tidlig ute og slo alarm, men det tok tid før myndighetene reagerte. Derfor vil jeg berømme fiskeriministeren for at hun som den første i den ministerposten har sett hva som er i ferd med å skje i vårt kystområde, har tatt tak og har våget å innføre vernetiltak.

Slik var det heller ikke da vi for et par sesonger siden innførte begrensninger i hummerfisket. Men hva har skjedd? Både fritids- og yrkesfiskerne kan allerede melde om større fangster enn på mange år. Restriksjonene er allerede i ferd med å virke. Tjuvfisket er åpenbart redusert, antakelig som følge av selvjustis blant fiskerne, kontroll og økt informasjon om fiskereglene.

All norsk fiskeriforvaltning må bygge på best mulig tilgjengelig kunnskap om bestanders tåleevne og økosystemene. En bærekraftig forvaltning er også en økobasert forvaltning av fiskeressursene. Derfor er det så viktig at forvaltningen bygger på oppdatert kunnskap om økosystemet. Det har vi i altfor liten grad. Jeg skal belyse det med et eksempel.

Et av de tiltakene regjeringen har innført, er forbud mot lysfiske etter brisling og sild. Rett nok kan det gis unntak fra forbudet dersom fartøyene har observatør om bord og fisket er ledd i kunnskapsinnhenting. Jeg er enig i forbudet, og jeg er enig i at vi trenger mer kunnskap om konsekvensene av lysfisket. Mitt poeng er at i kjølvannet av forbudet dukket det opp en havforsker som påsto at lysfiske etter sild og brisling ikke har noen som helst betydning for torskebestandens utvikling. Det som imidlertid ikke sies, er at Havforskningsinstituttets forskningsdata, altså det som er grunnlaget for vurderinger av lysfisket, skriver seg fra slutten av 1960-årene og 1970-årene, da sammensetningen i notfangster i Hardanger, Sogn og Fjordane, Oslofjorden og Skagerrakkysten ble undersøkt. Jeg vil, med respekt å melde, mene at bestandssituasjonen den gang var helt annerledes enn nå, og at datidens kunnskapsinnhenting ikke er særlig relevant for dagens situasjon. Det betyr at vi trenger mer og oppdatert forskning, ikke bare om bestandssituasjonen og det totale uttaket av de enkelte fiskeslag, men om økosystemet i sin helhet.

Jeg har tillit til at de tiltakene som innføres fra årsskiftet, med minstemål, redskapsbegrensninger og restriksjoner på fisket, vil bidra positivt til å gjenopprette bestanden av kystorsk. Ytterligere tiltak er varslet i 2012, og Fiskeridirektoratet er bedt om å vurdere mulige tiltak i fisket med krepsetrål, bruk av sorteringsrist i rekefisket og etablering av egne verneområder. Det vil stå strid om hvert enkelt av de lanserte tiltakene fordi det naturligvis påvirker fiskernes arbeid og inntekt, men alternativet er langt verre.

Til slutt: Det er beklageligvis slik at restriksjoner i fisket må følges opp av kontrolltiltak. Menneskeheten er, som kjent, relativt skrøpelig.

Frank Bakke-Jensen (H) [10:57:08]: Jeg vil takke for veldig gode innlegg og foreta en liten oppsummering av noen av innspillene som er kommet.

Når det gjelder turistfisket, har vi en regulering, men

etter min mening ikke en regulering som er god nok. For det første virker den ikke, i og med at man ikke har noe kontrollregime og ikke har etablert et apparat for å sjekke dette. Det er nok slik at mennesket er skrøpelig både innenfor og utenfor grensen, for å sitere Gullvåg.

Det er også slik at det ikke er noe skille om det kommer en turist som er her i 14 dager, eller om det kommer en turist som er her i fire timer: Man kan ta med seg samme mengde ut. Det er et problem for næringen og premierer ikke de næringsutøverne innenfor reiseliv som egentlig er flinke og har folk her lenge. Så man burde kikke litt på dette.

Markedsproblematikken har vært nevnt en del her. Jeg husker også at det var markedskrise for hvitfisk, men det er ikke den problematikken jeg snakker om når jeg snakker om miljøsertifisering av produkter. Til dem som minnes den og ikke klarer å se noen problemer i markedet framover: Vel, godt markedsarbeid dreier seg i veldig stor grad om å prøve å lese et marked i framtiden. Det var det som var mitt poeng.

Føre-var-prinsippet innenfor reguleringen er viktig, men vi må aldri strekke det så langt at vi av hensyn til føre-var-prinsippet sier nei til kunnskap. Det er litt det vi opplever med kysttorsken. Vi har egentlig mer kunnskap med hensyn til at det her er snakk om flere bestander, men vi bruker den ikke i gjenoppbyggingsplanen. Det er mitt poeng.

Så var jeg glad for at ministeren nevnte næringens oppførsel på havet de siste dagene. Jeg registrerte et intervju der ministeren sa at hun var rystet og ikke ante at slikt foregikk i norsk fiskerinæring. Det stemmer sikkert, for statsråden har nok hørt på hun som var fiskeriminister før henne. Da kunne man av og til få inntrykk av at det var Arbeiderpartiet som hadde funnet opp Barentshavet. Og det stemmer ikke – Barentshavet er nok til og med eldre enn det Haakon Lie ble.

Jeg har hentet fram en rapport fra 2004 som heter «Kommissjonen for tiltak mot utkast av fisk», fra en kommisjon som ble satt ned under en glimrende fiskeriminister som het Svein Ludvigsen. Der tok man tak i problematikken næringen hadde når det gjaldt utkast og slike ting. Og siden jeg har merket meg at denne statsråden evner å nyttiggjøre seg kunnskap, har jeg tatt med rapporten og kommer til å levere den til henne, slik at hun kan ta den med i arbeidet videre.

All forvaltning baserer seg på kunnskap, men det er også et viktig poeng at forvaltningen må være forankret i den næringen man skal forvalte. Hvis forvaltningen mister tiltro i næringen, får vi ikke gode resultater. Kysttorskforvaltningen kan på mange måter være et eksempel på at vi ikke har vært flinke nok til å få forankret dette. Her er det kunnskap som vi ikke er villig til å bruke. Da blir det ikke bestandig så gode modeller.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [11:00:21]: Først av alt vil jeg få takke for en god debatt. Jeg vil også takke for en rapport som jeg allerede har fått innholdet i. Til det har jeg å si at vi kan ta en egen debatt om hva som er blitt gjort etter at denne rapporten ble lagt fram. Vi har styr-

ket ressurskontrollen, vi har innført elektronisk fangstdagbok, vi har innført selektive fiskeredskap – i det hele tatt har vi gjort en hel masse. Det den tidligere omtalte fiskeriministeren gjorde like før han forlot kontorene, var derimot å kutte i bevilgningene til Fiskeridirektoratet og ressurskontrollen, så det vil jeg påstå er ikke å følge opp sin egen rapport.

Så til dagens tekst: kysttorsk. Borgundfjorden er blitt nevnt av flere. Den er stengt for fiske, med unntak av håndsnøre i gyteperioden på våren. Havforskerne mener at det er viktig for å sikre gyting og rekruttering. Fiskerne må derfor gå litt lenger ut for å fiske. Jeg skjønner at det kan være en utfordring.

Så vil jeg kommentere det som representanten Røbekk Nørve var innom når det gjelder sel. Det har i flere artikler denne uken i Fiskeribladet/Fiskaren vært hevdet at havert, eller gråsel, har skylden for torskekrisen i Canada, dvs. at beiting av havert har ført til at torskebestanden i det østlige Canada har kollapset. De opplysningene hevdes å komme fra et seminar om havertens påvirkning på fiskebestanden, som ble holdt nå i begynnelsen av oktober i Halifax i Canada. Havforskningsinstituttet var representert på dette møtet, og de kan ikke slutte seg til en slik konklusjon. Sluttrapporten er ikke skrevet, men workshopen konkluderer med at overfiske var årsaken i alle områder til nedgangen i bestanden.

Så tok representanten Raja opp sukkertare og det prosjektet som har vært der. Økosystemet som kysttorsk vokser opp i og lever i, er viktig. Dette området er blant de områdene vi må se nærmere på. Det er satt i gang flere prosjekter for å se nærmere på tareskogens betydning, og vi skal selvsagt ta med oss kunnskapen fra dette. Så vil jeg når det gjelder forslaget om nasjonale torskefjorder, bare vise til det jeg var innom i innlegget om at vi må ha særlig oppmerksomhet rettet mot fjordtorsk. Både fiskere og forskere synes å være enige om at det jevnt over står dårligere til med bestanden av stasjonær fjordtorsk enn hva tilfellet er for bestanden av vandrende kysttorsk. Samtidig er det ikke tvil om at framtidens forvaltningsregime for bestanden av kysttorsk vil forutsette ny kunnskap og grundige vurderinger av hva som skal til og hva som skal være forvaltningsenhetene. Havforskningsinstituttet er i gang med arbeidet, og et viktig poeng her er det som flere representanter har vært innom, å ta med seg fiskernes erfaringer og kunnskap. Debatten om kysttorsk har gått friskt i flere år, og den illustrerer jo at det ikke er noen enkle løsninger eller svar.

Til representanten Bredvold vil jeg bare si at det er denne regjeringen som faktisk har fått stoppet det ulovlige fisket i Barentshavet. Vi fant ikke opp Barentshavet, men man fikk stoppet det ulovlige fisket som var oppe i 100 000 tonn. I fjor ble det ikke rapportert om ulovlig uttak av torsk i Barentshavet.

Presidenten: Da er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Etter ønske fra kirke- utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 3 og 4 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 3 [11:04:02]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å øke den statlige finansieringen knyttet til videreutdanning av lærere (Innst. 26 S (2010–2011), jf. Dokument 8:145 S (2009–2010))

Sak nr. 4 [11:04:26]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe, Erna Solberg, Ine M. Eriksen Søreide, Frank Bakke Jensen og Ingjerd Schou om rett og plikt til etter- og videreutdanning for lærere og mer fleksible studietilbud (Innst. 27 S (2010–2011), jf. Dokument 8:150 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Presidenten vil videre foreslå at det ikke gis anledning til replikker, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hadia Tajik (A) [11:05:45] (ordfører for sak nr. 4): Kompetente lærere er den viktigste faktoren for elevenes læring. Det er bred politisk enighet om viktigheten av høy faglig og pedagogisk kompetanse. Det gir også et godt grunnlag for å finne gode løsninger med bred forankring. Selv om flertallet ikke er enig i alle forslagene fra forslagsstillerne bak de aktuelle representantforslagene, setter vi pris på at de reiser debatt om hvilke virkemidler som vil være best. Slike debatter er nyttige for å få systemet til å fungere best mulig.

Jeg er saksordfører for Dokument 8:150, og jeg opplever at komiteen samlet er opptatt av at de hindringene som lærere kan møte når de ønsker etter- og videreutdanning, skal fjernes, slik at flest mulig får muligheten til å benytte seg av tilbudet. Det er imidlertid noe uenighet om hva hindringene består av, og hvordan de best kan fjernes. Det er kanskje på sin plass innledningsvis å understreke at etter- og videreutdanningsstrategien må ses i sammenheng med arbeidet som gjøres generelt for å styrke lærerrollen.

GNIST-kampanjen bidrar til bedre rekruttering til lærerutdanningene. Fra denne høsten er lærerutdanningen lagt om med vekt på mer spesialisering inn mot fag og trinn. I 2008 ble kompetansekravene i ungdomsskolen skjerpet, og i oktober i år er også en ytterligere skjerping av kompetanseforskriften sendt ut. Veiledning for nyutdannede lærere har også startet opp. Målet er at alle nye lærere får tilbud om praksisveiledning. Det varige systemet for formell kompetansegivende videreutdanning er en del av dette bildet. Vi må ikke glemme viktigheten av at

også skoleledere og skoleeiere ivaretar sine roller, slik at lærerne kan få det albuerommet som de trenger for å fylle sin rolle best mulig.

Antallet påmeldte til videreutdanning med statlig del-finansiering har økt, men vi vil ha med flere. Det er fremdeles for mange som ikke benytter seg av tilbudene til tross for at det er lærere som ønsker å delta. Noen lærere melder at de ikke opplever systemet som tilstrekkelig fleksibelt. Noen skoler strever med å finne kompetente vikarer mens lærerne deres får faglig påfyll. Det er tilbakemeldinger vi tar på alvor, og vi vil jobbe for at ordningen blir mer kjent og får den forankringen som trengs for at enda flere kan benytte seg av tilbudet.

Det er en sentral del av arbeidsgiveransvaret å sikre at alle lærere og skoleledere får det faglige tilbudet de trenger, og det er en del av arbeidsgiveransvaret å legge til rette for dette. Det forutsetter at man lager og forankrer lokale opptrappingsplaner der lokale forhold blir tatt hensyn til. Det betyr at man gjerne må etablere individuelle EVU-kontoer, slik som Høyre foreslår, men at det er skoleeier som må vurdere nytten av og behovet for dette. Departementets og partenes ansvar er å støtte opp om dette arbeidet, slik man bl.a. gjør gjennom strategien Kompetanse for kvalitet. Staten bidrar også økonomisk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ber også om at regjeringen øker den statlige andelen av finansiering knyttet til videreutdanning for lærere. Slik vi ser det, er det en styrke at tilbudet om videreutdanning er forankret som et partnerskap i et forpliktende samarbeid med skoleleder, lærerorganisasjonene, KS og Nasjonalt råd for lærerutdanning. Det gjør det også mulig å forankre tilbudene hos de involverte partene. Det bidrar til gjensidig forpliktende ansvar for at man lykkes med å etablere og tilby gode etter- og videreutdanningstilbud.

Så må man selvsagt kontinuerlig vurdere formen på og innholdet i tilbudene og hvordan finansieringen skal bli foretatt og fordeles for å være sikker på at det fungerer optimalt. Det vil vi gjerne fortsette med.

Videre foreslår Venstre at man vurderer å reversere beslutningen om timetallsutvidelser og frukt-og-grønt-ordning. Kristelig Folkeparti slutter seg til dette. Flertallet anser det ikke som riktig å sette disse tiltakene opp mot hverandre. Det er som kjent ikke spesielt fornuftig å sammenligne epler og pærer, eller i dette tilfellet frukt-og-grønt-ordning med etter- og videreutdanning for lærerne. Vi mener det er riktig både å prioritere våkne elever og den tidlige innsatsen for gode grunnferdigheter som time-tallsutvidelsen innebærer, og å sikre at lærerne er faglig oppdaterte.

Til slutt vil jeg gjerne redegjøre for regjeringsflertallets posisjon til representantforslagene. Dokument 8:150, fra Høyre, vedlegges protokollen, og Dokument 8:145, fra Venstre, vedtas ikke.

Bente Thorsen (FrP) [11:10:54] (ordfører for sak nr. 3): Nå har saksordføreren, Tajik, tatt opp sak nr. 4 og gått igjennom den. I tillegg har hun også kommentert sak nr. 3, som jeg er saksordfører for. Siden temaene

i begge sakene gjelder videreutdanning for lærere, er det den samme argumentasjonen som går igjen.

Det som skiller mest i sakene, er at Venstres forslag fortrinnsvis tar opp at staten bør ta større økonomisk ansvar for finansieringen av videreutdanningen for lærerne i grunnskolen i en overgangsperiode.

Høyres forslag dreier seg om videreutdanning av lærere i norsk grunnskole og videregående utdanning. I tillegg inneholder representantforslaget fra Høyre bl.a. forslag om flere fleksible løsninger for videreutdanningen. Begge forslagene tar opp behovet for forpliktende opptrappingsplaner som ivaretar at flere lærere får ta videreutdanning.

Som saksordfører for sak nr. 3 vil jeg takke for godt samarbeid med komiteens medlemmer. Komiteen har i mange saker og ved en rekke anledninger uttrykt bekymring for at enkelte elever ikke utvikler gode nok grunnleggende ferdigheter på skolen, med de konsekvensene dette kan få for videreutdanning, privat og i arbeidslivet for den enkelte elev. Derfor er det ikke uventet at samtlige partier er enige om betydningen av å ha best mulig oppdaterte lærere i skolesektoren. Det er heller ikke uventet at de politiske partiene har ulike løsninger for å komme fram til målet.

Alle er enige om og understreker viktigheten av å ha gode desentraliserte og nettbaserte tilbud. Denne typen undervisning gir gode muligheter for fleksibilitet i videreutdanningen. I tillegg vil en slik undervisning redusere behovet for reiser, med påfølgende sparte reise- og overnattingsutgifter. Med bakgrunn i dette håper Fremskrittspartiet at denne undervisningsformen snarlig blir tilbudt, slik at flere får mulighet til å delta.

Regjeringspartiene vier en stor del av sin argumentasjon i saken til viktigheten av omlegging av lærerutdanningen – for øvrig noe hele Stortinget var enig i. Men det hjelper lite for de elevene og lærerne som er i dagens skolesystem. Det holder ikke for dem at regjeringspartiene i liten grad velger løsninger som prioriterer videreutdanning for flest mulig av dagens lærere, som kanskje skal undervise i skolen i både 20 og 30 år til.

Det er også viktig å merke seg at sju av ti lærere selv gir uttrykk for at de trenger videreutdanning, jf. en spørreundersøkelse som ble gjennomført av Utdanningsforbundet i 2009.

Skolepolitikken vi vedtar i dag, vil påvirke framtidens kunnskapsutvikling. Skal Norge klare å henge med i den stadig økende internasjonale konkurransen framover, må satsingen på kunnskap og kompetanse både hos elever og lærere ha førsteprioritet. Allerede i dag kommer over 70 pst. av den totale verdiskapingen i Norge av human kapitalen, og denne andelen vil øke. Skal vi klare å opprettholde og videreutvikle dagens velstand og velferd, er det avgjørende at vi gjør ting smartere og bedre – både i forhold til hvordan vi gjør det i dag og i forhold til andre land.

Det vil muligens ta nærmere fem–seks år før de lærerne som er utdannet etter ny norm, underviser i skolen. En annen side av denne saken er at vi i tillegg vet at det ikke er verdens enkleste sak å komme inn på en ny arbeidsplass og tro at en kan få de nye kollegene til å snu om etter å

ha jobbet på samme arbeidsplass i mange år, dersom de ikke har fått tilnærmet samme oppdatering i faget. Dette gjelder også i skolen. Forutsetningen for at nye lærere skal lykkes, er at både nye og gamle lærere som underviser på samme skole, bør undervise etter tilnærmet samme kriterier. Dersom dette ikke skjer, kan omleggingen av lærerutdanningen bli at den ikke gir den forventede uttelling når det gjelder elevenes læringsutbytte, og at alt blir ved det samme gamle i skolen.

Alle partiene er enige om at utdanningstilbudet skal utvides. Regjeringsflertallet holder fram at økningen må tilpasses behov, etterspørsel fra skoleeiere og utviklingen av kvalitetssikrede studietilbud. De mener derfor det er viktig at det ikke bare bevilges midler, men at man også finner forsvarlige og gode virkemidler for å øke deltakelsen. Dette er gode argumenter som Fremskrittspartiet vanligvis slutter seg til.

Men det skurrer litt når regjeringspartiene bruker denne argumentasjonen her. Hvorfor har departementet kjøpt langt flere plasser enn det som skoleeiere har sett seg i stand til å ta imot, dersom kvaliteten på tilbudet ikke er godt nok? Begrunnelsen for at kommunene ikke tar imot tilbudet, er ikke mangel på behov i skolen eller for dårlig kvalitet på studier som tilbys, men rett og slett for dårlig økonomi. Evalueringer, bl.a. fra Stavanger kommune, viser at studietilbudet er av veldig god kvalitet, men at det er forbeholdt få på grunn av den høye kostnaden.

Med bakgrunn i at tiden holder på å renne ut for meg, jeg har lagt opp til et altfor stort innlegg, må jeg bare gå rett over til å si at jeg tar opp de forslagene som Fremskrittspartiet er medforlagsstiller til i begge sakene.

Presidenten: Representanten Bente Thorsen har tatt opp de forslagene som hun refererte til.

Elisabeth Aspaker (H) [11:16:18]: Takk til saksordførerne for gjennomgang av innholdet i forslagene.

Høyre vil ha en kunnskapsbasert utdanningspolitikk, og på ett punkt er forskningen entydig: Vil vi heve elevenes læringsutbytte, må skolen sikres velkvalifiserte lærere. Det er bare delvis tilfelle i skolen i dag. Faktisk er det slik at andelen lærere uten godkjent utdanning for det trinnet de underviser, har økt jevnt og trutt de senere årene. Det betyr at tusenvis av norske elever møter lærere uten forventede kvalifikasjoner.

Samtidig vet vi at sju av ti lærere selv oppgir behov for faglig videreutvikling. Dette er et kraftig signal til utdanningsmyndighetene, og må tas på alvor. Forslag til statsbudsjett i 2011 bærer ikke bud om det.

Det synes å være full enighet om lærerens betydning, og det er bra. Da burde det være logisk å starte med å sikre god kompetanse hos de lærerne som er i skolen i dag. Men slik prioriterer ikke regjeringen. Hensynet til dagens elever ser ut til å komme i bakgrunnen. Kunnskapsministeren synes å være langt mer opptatt av lovfesting av en ressursnorm som fortoner seg høyst urealistisk. Ifølge NRK har jo SV selv regnet ut at dette vil kreve 3 000 nye lærere og koste 1,6 mrd. kr. Til Nordlys har Kristin Halvorsen uttalt at regjeringen har tre år på å få dette til.

I en situasjon med 2 000 lærere uten godkjent utdanning vil det være meningsløst å lovfeste en norm det ikke er kvalifiserte lærere til å oppfylle. Høyre utfordrer nå derfor regjeringen til å skifte fokus. Om kunnskapsministeren vil ha Norge opp på PISA-rankingen, ett av målene man satte seg ved tiltredelsen, kan hun ikke slå seg til ro med det store antallet lærere i grunnskolen uten godkjent utdanning, og flest finner vi på 1.–4. trinn. Det er ekstra bekymringsfullt når vi vet hvor viktig begynneropplæringen er.

Høyre mener det må tas et større krafttak for etter- og videreutdanning for norske lærere. For å bekjempe frafall og fravær av mestring oppe i skolen må vi investere tungt i lærerkompetanse og kvalitet fra 1. klasse. Kvalifisering av lærere uten godkjent utdanning må gis aller høyeste prioritet.

Om våre 67 000 lærere skal få faglig påfyll i dagens tempo, vil det ta mange tiår. Det kan ingen leve med, og slett ikke elevene. Et sånt tidsperspektiv er drepende for motivasjonen til alle de lærerne som trenger etter- og videreutdanning nå. Det gjør ikke skolen til en attraktiv arbeidsplass, og kan være ødeleggende for skolens evne til å tiltrekke seg nye dyktige lærere i årene fremover.

Større satsing på etter- og videreutdanning for lærere er en god investering for landet. Vi må høyne ambisjonene, og for alle som er opptatt av skolen som redskap for å utjevne sosiale forskjeller, er motiverte og kvalifiserte lærere i særstilling viktig.

Stortinget hørte tidligere i år kunnskapsministeren love mer tilpassede etter- og videreutdanningstilbud for at flere skal kunne delta. I 2011-budsjettet vises det til møter med partene og justeringer i opplegget, men bevilgningen står på stedet hvil. Det tolker jeg slik at regjeringen enten ikke selv har tro på at tiltretteleggingen som er gjort, vil virke, eller at andre tiltak blir ansett som viktigere.

Konsekvensene av manglende satsing på etter- og videreutdanning i dagens situasjon vil være at mange elever i årevis fremover vil ha lærere uten godkjent utdanning. Flere tusen lærere uten formell godkjenning og store lærerkull på terskelen til pensjonering er norsk skoles aller største utfordring. Det synes mer og mer som om regjeringen styrer mot kriselignende tilstander i skolen om ikke etter- og videreutdanningsinnsatsen snarest trappes radikalt opp, som Høyre foreslår.

Høyre vil gjøre skolen til fyrtårn i kompetansesammenheng. Skolen må være opptatt av læringsresultater, og den må utvikle lærerkompetanse i takt med elevenes og samfunnets behov.

Kampen om arbeidskraften tilspisser. Høyres forslag om rett og plikt til etter- og videreutdanning med personlig EVU-konto for landets lærere gir nye muligheter for karrierebygging og kan gjøre skolen til en langt mer attraktiv arbeidsplass og også oppmuntre seniorer til å stå lenger i jobben, for det kommer vi til å trenge. Knapphet på realfaglærere må møtes med særskilte tiltak.

Rett og plikt til etterutdanning legger også grunnlaget for en godkjenningsordning for norske lærere.

Avslutningsvis vil jeg ta opp vårt forslag som er gjengitt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Elisabeth Aspaker har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Aksel Hagen (SV) [11:21:24]: En må være konsentrert, egentlig ganske godt konsentrert, for å holde orden på hva som menes av hvem, og hva som er forskjellene eller ulikhetene mellom de ulike partiene på borgerlig side, per dato, når en leser de to innstillingene. Det er tydelig at her foregår det en intens konkurranse om å være best, eller ivrigst, med hensyn til etter- og videreutdanning for lærere, og at det må markeres gjennom egne merknader.

Slik sett er det litt pussig å lese disse to innstillingene, for meg i hvert fall. En må nok være særlig opptatt av og ha interesse for det politiske spillet for å forstå denne markeringskonkurransen mellom enkeltpartier.

For oss rød-grønne er det særlig vanskelig å forstå dette behovet for egenmarkeringer på et felt der det skjer mye, der det skjer mye forskjellig. Mye av det er riktig så bra, det er mye dynamikk, og det er mye åpen utprøving, det er alle enige om. Og alle er enige om at en med et åpent sinn skal være på jakt etter bedre organisering og bedre innhold i denne aktiviteten, jf. det som saksordførerne presenterte, og som jeg er sikker på at statsråden senere vil presentere.

Men klokt nok – for det er jo en klok komité vi har med å gjøre – er sprikene nesten helt forsvunnet når vi kommer til forslag og tilrådinger. For eksempel: I en situasjon der alle er enige om at EVU er noe vi trenger mer av, og at noen vil samle dette arbeidet i en nasjonal opptrappingsplan, mens andre ser det som uhenksmessig, er for meg ingen dramatisk uenighet.

Det som ellers her er foreslått av innspill, kommer på lik linje med mange andre gode innspill som i disse dager kommer fra ulike parter og aktører på dette feltet. Slik sett er det veldig bra at dette er skrevet ned, og vi har fått mange ulike ideer.

På ett punkt vil jeg særlig rose Høyre og Fremskrittspartiet. Det er at de to partiene ikke synes å ville stille seg bak forslaget fra Venstre og Kristelig Folkeparti om å ta timer, frukt og grønt ut av skolene våre. Jeg er enig i – for å ta en bibelinspirert formulering – at skolemennesket ikke kan leve av frukt alene. Men jeg hadde trodd at Venstre snart skulle innstille sin kamp mot bananer i skolen, for jeg har lagt merke til at det særlig er bananer som Venstre misliker i den norske skolen.

Komiteen var i Canada. Der var det flere timer – halvni-til-tre-skole, så vidt jeg oppdaget, det jeg vil kalle en heldagsskole – og de var stolte av det. De var så stolte av at de satset offensivt på å innføre matservering både om morgenen og midt på dagen. Det var noe langt mer enn bananer de både viste oss og serverte oss.

Legg merke til: Det er ikke så mange dagene siden vi hadde budsjett høring der både Nasjonalforeningen for folkehelsen og Kreftforeningen kom med klare innspill der de ber om mer frukt og grønt. Dagens ordning er så bra at den må utvides, sa Kreftforeningen til oss.

Tilbake til etter- og videreutdanningen og noen poenger fra min side.

For det første: I begge innstillingene er lærerbegrepet

brukt i overskriftene. Vi må huske på å ta med også instruktører og andre profesjoner som arbeider i skolen, som også trenger mulighet for etter- og videreutdanning. Det regner jeg med at vi alle er enige om.

Så litt mer om den generelle etter- og videreutdannings-trenden i samfunnet vårt, som er så viktig, og som vi må vie mer oppmerksomhet. Diskusjonen om voksnes kvalifisering gjelder ikke bare innenfor opplæringsfeltet. Tidligere i denne salen har jeg vist til en bok som jeg tror er veldig viktig, som nærmest kan stå for oss som en bibel, nemlig «Kunnskapssamfunnet», som understreker et veldig viktig poeng, at omdreiningspunktet for voksnes kvalifisering bør være deres eget arbeid, som er et av hovedpoengene i boken. «Det må utvikles en kultur for kvalifisering og læring blant voksne i tilknytning til de livsarenaene der de lever og virker daglig», skriver de videre. Vi må i den forbindelse kanskje særlig utfordre høgskoler og universiteter til å utvikle både etter- og videreutdanningstilbud som i større grad tar dette inn over seg. Senest i går var flere av oss komitémedlemmer på et Unio/NHO-seminar der rektor ved Høgskolen i Oslo nettopp understreket dette poenget, at det trengs en videreutvikling av voksenpedagogikkfaget.

Da kan det vise seg at vi kanskje kan få mer ut av penge- ne, tror jeg, ved å satse mer på stipend enn det vi gjør i dag. Vi kan kanskje nå flere, det kan kanskje bli noe mindre eksklusivt. Stipendet muliggjør, og det smører. Samtidig er vi sikkert alle enige om at det å gå inn med utdanning mens folk er i arbeid, ikke må oppfattes som noe slitsomt og ressurstappende, men tvert imot at utdanning i arbeid skal gjøre læringen rikere, mer relevant og dermed mer effektiv.

Presidenten: Vi får tro at det er en klok komité, som representanten hevder.

Johannes Rindal (Sp) [11:26:47]: Etter- og videreutdanning av lærere har vært et satsingsområde for den rød-grønne regjeringa. Skal skolen være dagsaktuell og relevant og skape et godt læringsmiljø, er det helt nødvendig at vi satser på kontinuerlig kompetanseutvikling hos den enkelte lærer. Og OECDs rapporter slår fast at lærere med høy faglig og pedagogisk kompetanse er en viktig forutsetning for elevenes læring. Derfor er det bekymringsfullt når Kompetanse for kvalitet – Strategi for videreutdanning av lærere 2009–2012 innledningsvis slår fast at 40 pst. av lærerne i grunnskolen ikke har noen faglig fordypning i fagene de underviser i. Et såkalt varig system for videreutdanning, slik strategien legger opp til, er et svar på behovet for kontinuerlig kompetanseutvikling og det å gi alle lærere fagkompetanse.

Representantforslagene vi behandler her i dag, handler henholdsvis om rett og plikt til etter- og videreutdanning og mer fleksible studietilbud og om å øke den statlige andelen av finansieringa. For Senterpartiet er det viktig å understreke at Kompetanse for kvalitet er en ganske ny strategi – en strategi som er unik fordi den forplikter både stat, skoleiere, skoleledere og lærerorganisasjonene. Vi kommer derfor ikke til å støtte noen av forslagene, siden

flere av forslagene er ivaretatt gjennom strategien – Senterpartiet forstår heller ikke kampen mot frukt – og ikke minst fordi det er viktig å rette fokuset inn mot hvordan man kan oppfylle Kompetanse for kvalitet og bruke erfaringene derfra til å videreutvikle kvaliteten i og omfanget av etter- og videreutdanninga for lærerne. For at vi alle har høye ambisjoner på feltet, er det ikke tvil om.

Det er også et viktig poeng at lærernes kompetansebygging ikke bare ivaretas gjennom de statlig finansier- te videreutdanningene. Det fins mange gode lokale opplegg og planer. Jeg var sjøl med og vedtok en regional plan for Nord-Gudbrandsdalen da jeg satt i kommunestyret i Dovre. Den definerer regionens kompetansebehov og situasjon og skreddersyr kompetansebygginga ut fra det. Det statlige bidraget er en del av en mye større helhet.

Så har komiteen fått mange innspill på at det statlige tilbudet er organisert slik at det er krevende å nyttegjøre seg det for skolene og den enkelte lærer. Det viser delvis også opptakstallene og antallet lærere som er tatt opp. Det er en problemstilling som de involverte partene som har skrevet under på strategien, må ha stort fokus på framover. Tilbudet må være organisert slik at det er praktisk mulig å delta.

Strategien må få virke, og det må gjøres noen erfaringer, men Senterpartiet har merket seg utfordringene knyttet til økonomi og organisering. Vi vil følge dette tett framover og være åpne for å diskutere justeringer dersom utviklinga går i feil retning framover.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:30:12]: Et av Kristelig Folkepartis hovedmål for skolen er å sette hver enkelt elev i sentrum og sikre alle elever utfordringer ut fra hver enkeltets egenskaper og potensial. Dersom vi skal lykkes med det, er dyktige og engasjerte lærere helt avgjørende.

Begge forslagene vi behandler i dag, handler om å legge et enda sterkere trykk inn i etter- og videreutdanningen for lærere. Det støtter Kristelig Folkeparti fullt ut.

Kristelig Folkeparti støtter alle Venstres forslag i Dokument 8:145 S. Vi mener det er gode tiltak for å øke finansieringen til videreutdanning av lærerne. Vi støtter også forslagene nr. 1 og 2 i Høyres representantforslag.

Det er behov for et ytterligere trykk for lærere i grunnskole og videregående skole i form av en systematisk etter- og videreutdanning. Dette, i tillegg til å sikre at det er tilstrekkelig mange lærere, bør ha høyeste prioritet i tiden som kommer. Tilstrekkelig mange og kompetente lærere er langt viktigere å prioritere enn en utvidet skoledag, som regjeringen har valgt å satse de store pengene på.

En rapport fra LÆRINGSlaben har tidligere vist at skolen har utfordringer knyttet til ensformige undervisningsopplegg og manglende evne til å tilpasse undervisningen for elevene. Samtidig vet vi at det stadig etterstrebes å tilpasse opplæringen til hver enkelt elev. Med forventninger om individuell tilrettelegging og ny oppdatert kunnskap i undervisningen er det helt nødvendig å kunne tilby lærere tid til kompetanseheving.

Elever i den norske skolen har krav på engasjerte, oppdaterte og kunnskapsrike lærere. Derfor må vi sikre lærer-

ne det beste utgangspunktet nettopp for å få en skole som er tilpasset hver enkelt elev.

Gjennom Kunnskapsløftet og innføringen av kompetansemål i alle læreplaner står lærerne overfor nye krav. Lærere har behov for etter- og videreutdanning som dekker både fagkunnskap, inkludert fagdidaktikk, og mer generelle pedagogiske emner. Det er avgjørende å sikre at flest mulig lærere deltar.

Dersom en skal sikre kontinuitet i lærernes og førskolelærernes behov for vedlikehold og utvidelse av kompetanse, må en ha et godt, varig system for etter- og videreutdanningen som sikrer høy lærerkvalitet relatert til de til enhver tid løpende mål for læringsarbeidet. Etter- og videreutdanning må som følge av nye nasjonalt vedtatte reformer og endringer komme i tillegg, og ikke dyttes inn i et allerede eksisterende system.

Til slutt har jeg lyst til å si at for Kristelig Folkeparti har lærerne vært nøkkelen i all den tid, og i alle de saker, vi har sittet, både i posisjon og i opposisjon, for å få til gode resultater i skolen. Det å gi denne yrkesgruppen en mulighet til å kunne utføre den viktige rollen den har, vil en kunne se som en lang, rød tråd i Kristelig Folkepartis historie, fra Kjell Bondevik, fra Jon Lilletun, og vi ønsker å opprettholde dette trykket for å gi lærerne det verktøyet de trenger for å kunne gi oss verdens beste skole.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp forslag?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:33:46]: Ja.

Presidenten: Da har representanten Geir Jørgen Bekkevold tatt opp forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Trine Skei Grande (V) [11:34:06]: Jeg har lenge prøvd å tenke på hvilket bilde jeg skal ha på denne debatten, for det føles utrolig håpløst. Det føles nesten som å være tvangsmedisinert, og ingen hører hva du sier. Samme hva du sier, så sier de bare at de er enig, klapper deg på hodet og ber deg om å fortsette. Det er litt som den frustrasjonen man føler når man er fire år, og ingen virkelig hører hva man sier.

Jeg er enig i alt man sier om hvor viktig lærerne er. Det er hovedgrunnen til at Venstre fremmer dette forslaget som vi diskuterer i dag. Læreren er den viktigste innsatsfaktoren i skolen. Og jeg må innrømme at jeg tror nesten ikke det er noe problem som skolen skal løse, som ikke en god lærer kan løse. Det gjelder mobbing, det gjelder skoleresultater, det gjelder svake elever og sterke elever – det er ingenting en god lærer ikke kan hjelpe med. Og det sier man at man er enig i. Likevel ser man at det er helt andre ting man satser på. Fokuset er helt annerledes. Vi ønsker lovfesting av lærernes kunnskap – i stedet er det andre ting man lovfester. Jeg skal komme tilbake til det, men først de viktige forslagene.

Vi trenger en plan for opptrapping av etter- og videreutdanninga. Den må man få til sammen med kommunene. Når vi nå ser at kommunene ikke bruker det tilbudet som ligger der, må vi jo gjøre noe. Vi må ha noen tiltak for

at kommunene faktisk bruker tilbudet. Vi vet at grunnen til at kommunene ikke bruker det, ikke er at kommunene ikke vil. Grunnen til at det ikke blir brukt, er ikke at lærerne ikke vil. Det er andre ting som skal til, og det er derfor man burde ha økt den statlige finansieringa – for å få flere til å bruke det, for å få bedre lærere og for å få bedre resultater. Vi ser at vi skal ha den samme ordningen. Om det er legen man går til, eller akademikeren på et universitet eller andre i kunnskapsnæringene våre, er det sjølsagt slik at alle skal ha en etter- og videreutdanning etter en viss plan. Det er bare lærerne våre som ikke får det.

Venstre er også åpen for å diskutere sertifiseringsløsninger, som Høyre foreslår. Men vi mener at dette må utredes nærmere før vi gjør det – også fordi vi har sett at Venstres søsterparti i Sverige innførte det litt for fort, og sørget for at det ble mye bråk om innføringen av det. Det kan vi unngå bare vi forbereder det godt nok.

Og så: Det at SV ikke skjønner prioritering, skal jeg ikke anklage SV for – det har de egentlig aldri gjort. Men det som er viktig å forstå, er at her er det snakk om prioritering, og kanskje de andre partiene forstår det. For vi vet at den viktigste innsatsfaktoren er lærerne. Vi vet at lærernes kunnskap er det viktigste vi kan bidra med for å få skolen til å bli bedre. Hvorfor lovfester man da andre ting? Nå har man hatt fem år på seg, og hva er det man har lovfestet? Jo, man har lovfestet frukt og grønt – bananer, pærer eller hva det er. Det er så viktig at det lovfester vi! Det var den første lovfestinga innenfor skolesektoren til denne regjeringa. Det går det ikke an å komme fra. Det at det koster noen hundre millioner kroner, går det heller ikke an å komme fra – ca. 250 mill. kr. Det var det denne regjeringa syntes var viktigst. Det er et ugjendrivelig faktum.

Det andre man satser på, er å utvide timetallet – når man vet at man ikke har lærere! Man vet at læreren er den viktigste innsatsfaktoren, men hva bruker man penger på? Jo, flere timer med lærere som ikke fins. Og det siste man gjør, er å satse på leksehjelp med ufaglærte! Man vet at lærere er det viktigste, så hva er det tredje regjeringa satser på? Jo, leksehjelp med ufaglærte. Det er tre viktige prioriteringer, det er tre store utdanningspolitiske løft. Da går det ikke an å stå her og si at det er lærere som er viktigst, for da er det faktisk frukt og grønt, flere timer og leksehjelp med ufaglærte som er viktigst. Det er en klar prioritering.

Da skjønner ikke jeg hvorfor det er så vanskelig å forstå panikken og følelsen av å være den lille fireåringen som man bare klapper på hodet og sier at ja da, det er greit, det, og så turer man videre fram med det man gjør. Jeg skjønner at det er morsomt å lage vitser om bananer, men det er faktisk det man gir elevene. Man vet at det er kloke lærere man skal gi dem, og så er det ikke det man satser på. Det eneste man har gjort, er å videreføre det som allerede lå i Kunnskapsløftet når det gjelder etter- og videreutdanning av lærere. Det må jeg i all beskjedenhet si at jeg er glad for, for det var Venstres store seier i Kunnskapsløftet da vi satt i regjering. Men vi mener at det må til mer, og når en har større handlingsrom, syns jeg at dette hadde vært en mye bedre satsing enn de prioriteringene som regjeringa har. Det heter prioritering,

og det kan gjerne SV få et kveldskurs i, hvis de ønsker det.

Statsråd Tora Aasland [11:39:20]: Jeg forstår at Venstre synes at SV har tungt for det. Jeg kan bekrefte at det er gjensidig. Vi er begge partier, og alle partier i denne salen er opptatt av kvalitet i skolen, og mener at det har sammenheng med lærernes kompetanse.

Vi trenger lærere som kan fagene sine, og som er gode kunnskapsformidlere. Å satse på kompetanse har derfor vært prioritert nr. 1 innenfor de midlene som Kunnskapsdepartementet har hatt til rådighet for kvalitet i grunnopplæringen i hele vår regjeringsperiode. Hvert år har vi fra statens side brukt om lag 400 mill. kr på etter- og videreutdanning. I tillegg har kommunene ivaretatt sitt ansvar og satsset på dette. Etter stortingsmeldingen om kvalitet i skolen, som kom i 2008, har vi lagt om satsingen fra en år-til-år-satsing på etter- og videreutdanning til et varig system for formelt kompetansegivende videreutdanning – og jeg understreker videreutdanning – som en del av helheten. Målet er at flest mulig skal møte de nye kompetansekravene og ha fordypning i fagene de underviser i. Det tar tid å få dette systemet på plass, og i en innfasingsperiode har mye midler også gått til etterutdanning, bl.a. i vurdering og rådgivning.

Selv om kompetansen til de ansatte i skolen er et lokalt arbeidsgiveransvar, er det bred politisk enighet om at staten skal bidra. De forslagene fra henholdsvis Høyre og Venstre som vi behandler i dag, bekrefter dette. De dreier seg om å øke den statlige andelen av finansiering knyttet til videreutdanning, om innføring av stipendordninger og om forpliktende opptrappingsplaner for å øke deltakelsen i videreutdanningsstudiene.

Jeg er enig i målet om å få enda flere lærere inn i videreutdanningssystemet. Men det blir for enkelt å se på dette bare som et pengespørsmål.

Satsingen på lærerkompetanse strekker seg utover satsingen på etter- og videreutdanning, og jeg vil nevne rekruttering av skoleledere og lærere. Her er GNIST-kampanjen etablert i samarbeid med partene for å bedre rekrutteringen til lærerutdanningene og til læreryrket og for å heve læreryrkets status. Vi ser en bedring av rekrutteringen – og bra er det! Partene samarbeider om flere ulike tiltak både på nasjonalt nivå og i regionene.

Så er lærerutdanningene lagt om fra nå i høst, med vekt på mer spesialisering inn mot fag og trinn og med et nytt pedagogikk- og elevkunnskapsfag.

Kompetansekravene i ungdomsskolen ble skjerpet i 2008. Det ble innført krav om minimum 60 studiepoeng i matematikk, norsk og engelsk for alle som skal tilsettes for å undervise i disse fagene. Vi har også nå, i oktober, sendt på høring et forslag om ytterligere skjerping av kompetanseforskriften, med ytterligere krav om studiepoeng i bestemte fag for å undervise på alle nivå i opplæringen. Vi følger dermed opp stortingsmeldingen om ny lærerutdanning, og alt dette gjør vi for å heve kvaliteten på lærerne.

Veiledning for nyutdannede lærere er startet opp. Regjeringen har som mål å etablere tilbud om veiledning for

alle nye lærere, og vi har også iverksatt et program som vi kaller «Vurdering for læring», som er et skolebasert kompetanseutviklingsprogram i vurdering. Så det mangler ikke på tiltak.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ber regjeringen øke den statlige andelen av finansieringen knyttet til videreutdanning for lærere og legge fram en forpliktende opptrappingsplan for etter- og videreutdanning som skal omfatte alle lærere i norsk grunnskole og videregående opplæring.

Vi bruker som sagt årlig ca. 400 mill. kr på etter- og videreutdanning for lærere fra statens side. I tillegg kommer kommunenes bidrag. Jeg vet at kommunene ønsker en høyere andel av statlig finansiering av vikarutgiftene for videreutdanningen, og denne fordelingen vil vi vurdere nærmere. Men når vi i dag ikke helt når målene for deltakelse i videreutdanningssystemet, er det liten grunn til å tro at det bare er pengene det står på. Utfordringen er å få lærere og skoleeiere til å benytte de studietilbudene som er utviklet og prioritert i et formelt samarbeid mellom stat, KS, lærer- og skolelederorganisasjonene og Nasjonalt råd for lærerutdanningen.

Noen må gjøre jobben mens læreren er i videreutdanning. I en situasjon med svært lav ledighet blant lærere er tilgangen på kvalifiserte vikarer en utfordring. Hensynet til elevene tilsier at det til enhver tid må være kvalitet i undervisningen, også når lærerne videreutdanner seg. Og vikarutgifter er tatt inn i den avtalen som strategien «Kompetanse for kvalitet» handler om.

Ut fra tallene på søkere i dag har vi et fornuftig nivå på den statlige rammen til kompetansesatsing. Men dette vil jeg selvsagt vurdere løpende i kommende budsjettprosesser. Den fordelingen som partene har avtalt i strategien, vil jeg si er ikke en fordeling som må stå til evig tid.

Vi kommer til å følge deltakelsen i etter- og videreutdanning tett framover og vurdere flere nye tiltak. Men forpliktende opptrappingsplaner for etter- og videreutdanning for den enkelte lærer er det skoleeierne som må ta hånd om. Dette er et klart arbeidsgiveransvar, og det er også skoleeier som må vurdere nytten av og behovet for individuelle EVU-kontoer, slik som Høyre foreslår.

Jeg synes vi har en god debatt nå om etter- og videreutdanning. Men jeg vil understreke at regjeringen gjør ganske mange ting for å bedre dette, og det grunnlaget vi har nå, er godt for det videre arbeidet vi inviterer alle til å støtte opp om.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tor Bremer (A) [11:44:59]: Eg høyrer inga slamring av lukka dører i denne saka. Det er for så vidt heilt naturleg, sidan naudsynte tiltak på ein god måte alt er forankra i regjeringa sin politikk, som saksordføraren på ein god måte gjorde greie for. Men det betyr ikkje at temaet om etter- og vidareutdanning av lærarar er uvesentleg i forhold til læraren, i forhold til skulen og ikkje minst i forhold til elevane sitt læringsutbytte. Det blir ofte fokusert på den store skilnaden det kan vera i resultat frå ein skule til

neste skule. Det er fordi me altfor ofte opplever eit sviktande læringsmiljø på enkelte skular. Dette kan naturlegvis ha si årsak i manglande fagutdanning blant lærarane, men eg vil seia at det like ofte er sviktande leiaransvar frå skuleeigaren si side.

Eg vil no peika på eit større problem, nemleg den skilnaden me opplever frå eit klasserom til neste. Det kan opplevast å vera mange gonger så stort som skilnaden mellom dei ulike skulane. Og då har me kome til kjernepunktet i denne saka. Den store ulikskapen i resultat frå det eine klasserommet til det neste kan i hovudsak sporast tilbake til ulik lærarfagleg kompetanse. Men då må det likevel understrekast at ei satsing på etter- og vidareutdanning ikkje er nok til å heva resultatet i skulen.

Ein liten visitt til Venstre og Skei Grande: Det må kunne gå an å ha fleire tankar i hovudet samtidig. Eg vil leggja til at me har altså 3 000 skular i landet. Me har 430 kommunar. Dei har hovudansvaret for denne satsinga.

Eg vil i all beskjedenheit visa til dei gode resultatane som elevane i Sogn og Fjordane oppnår. Me har lege på toppen av dei fleste statistikkane i landet. Eg blir naturlegvis smigra når ein stadig blir møtt med at dette har si årsak i det unike, genetiske utgangspunktet som alle sogningane og fjordingane er utrusta med! Vel, det kan så vera. Eg skal ikkje protestera på det, men eg vil heller skunda meg å visa til det systematiske arbeidet som blir gjort på dette området i Sogn og Fjordane. Kommunane har i lag med fylkesmannen teke ansvar for å finansiere etter- og vidareutdanninga. I snitt har me difor klart å gi dette tilbodet til 300 lærarar som har teke kompetansegivande vidareutdanning kvart år. Og det er mykje i eit fylke med berre 1 500 lærarar.

Høgskulen i Sogn og Fjordane har gjort ein kjempeinnsats – stilt opp med 10–15 årsverk. Eit anna godt eksempel er det regionale samarbeidet mellom kommunane i indre Sogn. Det har tittelen «Sats på skulen – snu Sogn», og har fokus på meir kompetanse og betre resultat for elevane samt auka samarbeid.

Eg vil vidare i stikkordsform nemna ulike prosjekt, som tilpassa opplæring, digitalt skulesamarbeid og fokus på leing og karriereplanlegging i skulen. Det er summen av dette som har sendt elevane våre i toppen på alle statistikkar.

Svein Harberg (H) [11:48:22]: Etter forrige innlegg er jeg glad for at jeg er halvparten sogning, for det lover jo bra!

Skolen er i stadig utvikling, det gjøres mange forsøk, og det skal gjøres mange forsøk. Ofte er det synsing og prøving uten grunnlag i forskning som gjennomføres. Jeg tror at det vil det alltid være litt av i skolen. Men det er altså én ting som det nå ligger forskning bak, som er slått fast, og det er at lærernes kvalitet er helt avgjørende for resultatene i skolen.

Lærerne selv sier også at de føler behov for etter- og videreutdanning. Det har vært vist til før her at sju av ti sier at de trenger og vil ha etter- og videreutdanning for å bli bedre lærere. Jeg føler behov for å slå fast at det vi diskuterer i disse to sakene i dag, er ikke de nye lærerut-

danningene. Nei, det er de lærerne som er ute i skolen og underviser våre barn nå og i de kommende år, inntil de som går på de nye utdanningene, kommer.

Forslagene vil slå fast hvor viktig dette er. Når det gjelder vektingen fra posisjonen, som snakker fint om dette her i dag, har jeg lyst til å skrive meg inn i Trine Skei Grandes innlegg, for det synes jeg hun påpekte utmerket.

Våre forslag griper fatt i det åpenbare gapet mellom intensjonen og gjennomføringen. Gjennom Høyres forslag vil vi altså gripe fatt i eksisterende lærere, som skal undervise i mange år enda og tilpasse seg på kort sikt. For når det er slik at sju av ti vil, når det inngås en samarbeidsavtale om hvordan man skal gjøre det, og en ikke får uttelling, da er det noe galt med systemet, og det må vi gripe fatt i nå. Det inviteres det til.

Jeg må si at jeg skulle ønske at regjeringspartiene kunne stemme *for* i dag, men er glad for at de ikke har avvist forslagene våre.

Like viktig er det allerede nå å tenke på lang sikt, slik at en kan forplikte og skape forutsigbarhet for en rett og plikt på begge sider, slik at vi sørger for at det stadig er utvikling i lærerkapasiteten og i lærerkvaliteten.

Oppsummert er det altså slik at selv om Hagen undres over iver og konkurranse fra opposisjonspartiene om å være på banen her, tar jeg det som honnør. Ja, jeg vil være ivrig. Jeg vil gjerne konkurrere om å være best på å utruste eksisterende lærere for framtiden. Vi vil ha et press på etter- og videreutdanning tilpasset læreren nå med én gang, og vi vil skape en systematisk satsing over tid, med rett og plikt og individuell etter- og videreutdanningskonto. Vi lover fortsatt å være ivrige på dette, også i framtiden.

Svein Gjelseth (A) [11:51:40]: Eleven er den viktigaste ressursen i skulen. Læraren må difor møte eleven på det nivået som eleven er, og gi moglegheit til å utvikle seg ut frå sine eigne føresetnader og interesser.

Læraren sin kompetanse og veremåte er heilt avgjerande for elevens læring og utvikling i skulen. Dessverre er det framleis slik at mange lærarar berre snur bunken frå førre skuleåret og fortset med same lekse som i fjor og forfjor. Slik vil ikkje vi ha det i skulen. Tilpassa og god opplæring og kontinuerleg kompetanseutvikling for lærarane og skuleleiarane må vere sentralt i vår utdanningspolitikk.

Kvaliteten må hevast i lærarutdanninga og tilpassast dagens informasjonssamfunn. I skulen er det i dag, sterkare enn nokon gong, konkurranse om elevens oppmerksomd og læring. Læraren bør kunne alt om dagens informasjonsteknologiske utvikling og korleis denne nye teknologien kan og skal brukast i opplæringa. Innsatsen for å lyfte lærarane sin kompetanse må målrettast på ein hensiktsmessig måte med sikte på kvalitet.

Forskarskular for lærarutdanning kan vere ein veg å gå. Motiverte lærarar med høg fagleg og pedagogisk kompetanse i alle delar av landet må vere målsetjinga vår. Derfor er det viktigare enn nokon gong med etter- og vidareutdanning i læraryrket.

Henning Warloe (H) [11:53:36]: Jeg tror det er en stående vits i bedehuskretser at det er lett å si hallelu-

ja, men litt vanskeligere å gjøre det. Jeg kom til å tenke på det da jeg hørte på representanten Hagen, som stemplet i alle fall Høyre og sikkert også Venstre og de andre partiene i opposisjon som kun ivrige etter å delta i en markeringskonkurranse.

Vi sier ikke bare halleluja når det gjelder etter- og videreutdanning av lærere i norsk skole, men vi ønsker faktisk å gjøre det. Det er mulig at vi der skiller oss fra regjeringspartiene. Det hørtes i alle fall ut på Aksel Hagen som om det var et ganske stort skille.

Det går en rød tråd – eller kanskje en blå tråd er et riktigere uttrykk – gjennom Høyres skolepolitikk. Det er noen nøkkelbegreper som vi faktisk mener noe med. Vi mener at kunnskap er skolens viktigste resultat, og vi ønsker å se til at kunnskapsutviklingen og kunnskapsproduksjonen i skolen holder en høy kvalitet. Vi er kompromissløse på kvalitet når vi diskuterer ulike tiltak i skolen og i skolepolitikken, og så ønsker vi å stille krav. Det blir altså kunnskap, kvalitet og krav, i denne sammenhengen krav til alle: krav til elevene, vi er tydelige på det, krav til lærere, det er egentlig det vi diskuterer her i dag, krav til skolelederne, altså til rektorene, og krav til skoleeierne, som jo er norske politikere rundt omkring i kommuner og fylkeskommuner. Det å stille krav har det ikke alltid vært legitimt å snakke mye om i norsk skolepolitikk. Vi har sannsynligvis altfor lenge hatt en for slapp holdning til skolens innhold, til skolens kvalitet. Derfor er det kanskje årets understatement når det står følgende i regjeringens kompetansestrategi – det har vært sikkert i et tidligere innlegg, men jeg gjentar det likevel:

«Det er derfor en utfordring at 40 prosent av lærerne i grunnskolen ikke har noen faglig fordypning i fagene de underviser i».

Det er et understatement at nesten halvparten av lærerne altså ikke har det. Jeg tror faktisk ikke at folk flest tar inn over seg en så alvorlig situasjon. I hvilken annen sektor ville dette ha blitt akseptert? Jeg kan ikke tenke meg noen annen sektor hvor man ville ha akseptert et så stort innslag av det vi kan kalle for ufaglært arbeidskraft, i alle fall når det gjelder det faglige innholdet i det som det undervises i. Derfor er denne saken veldig viktig. Derfor er det viktig for Høyre ikke bare å si at vi er opptatt av kvaliteten og lærernes kompetanse, men faktisk også å legge fram konkrete forslag for å løse en situasjon som vi ikke lenger kan akseptere at vi skal ha i norsk skole.

Aksel Hagen (SV) [11:56:54]: Ja, jeg åpnet innlegget mitt litt friskt, men jeg konkluderte jo langt roligere, slik jeg i hvert fall minnes mitt eget innlegg. For det er jo riktig som Svein Harberg sier: Det er fint at en er ivrig. Det er også fint for posisjonen og regjeringa at opposisjonen er ivrigere enn oss som sitter i posisjon og regjering. Derfor, så langt – veldig bra!

Der jeg nok ikke er villig til å trekke meg, er på det jeg sa om frukt og grønt. Selvsagt er vi også enige i at læreren er viktig. Vi kan godt også si viktigst, men samtidig er vel alle enige om at lærerne ikke kan være det eneste vi fullt og helt satser på. Det er bl.a. noe som heter skolebygg, det er noe som heter læremidler. Det er også noe som heter

helse, og det er noe som heter trivsel, som også er viktig i læringssammenheng. Da kan jeg like så godt som andre representanter her si at vi vet at trivsel er viktig for læring, vi vet at helse er viktig for læring, og at kosthold er en del av det. Så her er det, som Tor Bremer bl.a. var inne på, et poeng – det tror jeg vi alle er enige om: En må ha flere tanker og virkemidler i hodet samtidig.

Så litt mer om denne bekymringen rundt manglende kompetanse hos lærerne, som jeg deler, så absolutt. Det som gjør det på et vis enda verre, er at dette jo er situasjonen når det gjelder mange profesjonsgrupper i samfunnet vårt framover. For et par dager siden hørte vi at det samme gjelder prester, det samme gjelder sivilingeniører, det samme gjelder alt på helse, det samme gjelder tannleger, osv. Det viser jo at vi har en større utfordring på dette området enn bare det som er knyttet til skolen og opplæringsystemet vårt. Det er derfor denne EVU-satsinga generelt i samfunnet vårt må bli sterkere og tøffere enn det vi får til i dag. Da blir det – for å ta det poenget som jeg prøvde å få fram ganske klart i innlegget mitt også – ikke minst viktig å gå inn i arbeidssituasjonen, der folk er i arbeid, og der folk bor, og få til den økte EVU-aktiviteten med det som utgangspunkt. I tillegg setter jeg veldig stor pris på at det også er tydelig at Nav kommer mer og mer på banen, slik at vi også får hentet inn dem som ikke akkurat per dato står i arbeid.

Elisabeth Aspaker (H) [11:59:32]: Denne debatten har synliggjort klare forskjeller i prioritering mellom opposisjonen på den ene siden og regjeringen på den andre siden. Vi er enige i betydningen av den gode lærer, men vi er åpenbart uenige om hvor tungt det bør satses for at skolen skal fremstå som en mer attraktiv arbeidsplass for lærerne og en bedre læringsarena for dem skolen er til for, nemlig elevene.

Mange elever opplever for lite mestring på alle nivåer i skolen, og andre elever kjeder seg fordi de ikke får utfordringer nok. I begge tilfeller trengs lærere med solide faglige og pedagogiske evner for å løse elevene fram til gode resultater.

Når læreren er viktigst, og når forskningen slår det så tungt fast, er det uforståelig at regjeringen ikke vil prioritere etter- og videreutdanning høyere. I stedet opplever vi at det satses på tiltak vi ikke vet om virker. Det er et stort paradoks at regjeringen lovfester stadig nye tiltak som tvinger kommunene til å prioritere – frukt og grønt og leksehjelp fremfor satsing på kompetente lærere.

Vi står overfor en krevende situasjon med tiltagende lærerkrise i skolen, men finansiering av videreutdanningsstrategien står på stedet hvil. Høyre er i tvil om regjeringen og kunnskapsministeren ser det fulle alvorvoret i dagens situasjon, der lærerkompetansen i stor og økende grad er i utakt med skolens og elevenes behov. Statsråd Tora Aasland nevnte at det var en fornuftig ramme på videreutdanningstiltak til neste år. Det er litt uforståelig at regjeringen kan mene det når flere tusen lærere i skolen i dag er uten godkjent utdanning der de underviser, og når nye kompetansekrav til lærerne – både de som er vedtatt, og de nye som er varslet, og som Høyre

støtter – faktisk vil innebære et enda større behov for kompetanseheving.

Høyre mener det kan og må gjøres enda mer for å legge bedre til rette for at lærere kan kombinere etter- og videreutdanning med jobb og familieforpliktelser. Jeg minner igjen om den interpellasjonsdebatten vi hadde i vår, om bedre tilpasning av tilbudene etter innspill både fra KS og fra lærerorganisasjonene. Vi må lære av erfaringer fra organisering av kompetanseheving for innføring av Kunnskapsløftet og fra kommuner og fylker som har gjennomført omfattende etter- og videreutdanningstiltak for et stort antall lærere til en langt lavere pris, til og med i kombinasjon med at lærerne har stått i jobben sin. Der har statsråden og flere andre et poeng, at vi må greie å gjøre begge deler. Det er viktig å få til kompetanseheving, men det er samtidig viktig at elevene har kompetente lærere i klasserommet.

Til Aksel Hagen vil jeg si: Det er viktig å ha et åpent sinn, men det er også viktig at finansministeren har en åpen pengebok på dette området.

Statsråd Tora Aasland [12:02:43]: Vi har et godt samarbeid med finansministeren og Finansdepartementet om å få midler til skolene i sin alminnelighet. De 400 mill. kr som vi så langt har brukt per år på etter- og videreutdanning, mener jeg er et meget godt bidrag fra statens side.

Den strategien som nå er i sitt andre år, som heter Kompetanse for kvalitet, er regjeringens svar på de spørsmålene som forslagsstillerne har. Vi ønsker at dette skal være det viktigste videreutdanningsbidraget, i tillegg til det som nå skjer når det gjelder etterutdanning. Selv om vi kanskje sliter litt med å få nok deltakere i videreutdanningsopplegget, ser vi at det er en forbedring. Vi ønsker selvfølgelig å få det enda bedre og vil følge nøye med, slik at vi eventuelt kan endre fordelingsnøkler, kostnadsnøkler, som noen av tiltakene. Men Kompetanse for kvalitet er en varig satsing. Den er det bred enighet om, den er tiltrådt av mange parter, den gir studiepoeng, og den er knyttet sammen med den nye lærerutdanningen.

Det er jo ikke slik at vi skal vente til vi får de første studentene ut fra den nye lærerutdanningen før vi gjør noe med etter- og videreutdanning. Vi gjør det samtidig. Det er viktig at også høyskolene og lærerutdanningsinstitusjonene er med i denne avtalen, fordi deres innsats er helt avgjørende. Her sikres kvaliteten, og det er meget gode tilbakemeldinger fra lærerne når det gjelder akkurat denne videreutdanningen.

Vi arbeider nå med å legge til rette for at det blir mer fleksibilitet, lettere i forholdet mellom etterutdanning og videreutdanning, og for at det også blir bedre tilgjengelighet, fordi vi nå knytter strategien til de regionene som er opprettet i forbindelse med ny lærerutdanning. Vi skal sikre både at det blir minst mulig avstand mellom lærer og sted for videreutdanning, vi skal sikre at kvaliteten holdes høy, og vi skal sikre at begeistring for dette tiltaket holdes.

Så her mener jeg vi har et godt svar. Men som nevnt både av meg tidligere og av flere: Dette er ett av flere tiltak. Når det gjelder bare etterutdanningen – som selv-

følgelig kommunene, eller skoleeierne, selv har ansvaret for – var over 170 000 deltakere på ulike etterutdannings tiltak i 2009. Så er det ganske mange også innenfor videreutdanning, og det er tiltak som er igangsatt av skoleeierne selv. Dette er det bidraget der staten går inn med ganske mye penger, og som vi ønsker å følge opp, og dette er det bidraget som jeg håper vil være en god garanti for at vi også i framtiden får gode lærere, også lærere som tar videreutdanning.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 3 og 4.
(Votering, se side 478)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget går da til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov
om endringer i lov 7. mai 2004 nr. 21 om
Riksrevisjonen.

I

I lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen gjøres følgende endringer:

§ 6 første ledd skal lyde:

Riksrevisorenes lønn og pensjon fastsettes av *Stortingets presidentskap*.

§ 8 annet ledd første punktum skal lyde:

Riksrevisjonens regnskap fastsettes av Kollegiet og revideres av revisor oppnevnt av *Stortingets presidentskap*.

II

Loven trer i kraft straks.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til annen gangs behandling i et senere møte.

I sak nr. 2 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Bente Thorsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Bente Thorsen på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 3, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre

Det votes først over forslag nr. 3, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om nødvendig å reversere tidligere beslutninger om blant annet timetallsutvidelser og lovpålagt utdeling av frukt og grønt for å finansiere en økt satsing på videreutdanning av lærere.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 91 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.15.22)

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å øke den statlige andelen av finansieringen knyttet til videreutdanning av lærere i en overgangsperiode, slik at man på denne måten får systemet for videreutdanning til reelt sett å fungere.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 71 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift 12.15.49)

Presidenten: Det votes så alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende opptappingsplan for hvordan man kan øke antallet lærere som omfattes av systemet for videreutdanning ut over dagens ambisjonsnivå på 2 500 lærere per år.»

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:145 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borg-hild Tenden om å øke den statlige finansieringen knyttet til videreutdanning av lærere – vedtas ikke.

Bård Vegar Solhjell (SV) (fra salen): Eg stemde feil.

Presidenten: Det går an å rette det på plassen her og nå, hvis det er greit for representanten. Det er greit?

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 52 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.17.14)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Bente Thorsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 3, fra Bente Thorsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslag nr. 4, fra Bente Thorsen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 5, fra Elisabeth Aspaker på vegne av Høyre

Det votes først over forslag nr. 5, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en godkjenningsordning for norske lærere for å stimulere til mer aktiv karriereplanlegging og kompetansebygging basert på rett og plikt til etter- og videreutdanning gjennom yrkesløpet.»

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 80 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.18.18)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning med individuell EVU-konto for lærere, som disponeres i samarbeid med arbeidsgiver.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 61 mot 38 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.18.42)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette et særskilt stipendprogram for rekruttering og videreutdanning av realfagslærere i videregående opplæring for å tette det kompetansegapet som ellers vil oppstå.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 60 mot 40 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.19.09)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med 2012-budsjettet fremlegge en forpliktende opptrappingsplan for etter- og videreutdanning som omfatter alle lærere i norsk grunnskole og videregående opplæring.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for mer fleksible modeller for etter- og videreutdanning, der kommunene gis større innflytelse over utformingen av studietilbudene slik at flere lærere raskere kan få hevet sin kompetanse.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 53 mot 47 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 12.19.35)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:150 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe, Erna Solberg, Ine M. Eriksen Sør-eide, Frank Bakke Jensen og Ingjerd Schou om rett og plikt til etter- og videreutdanning for lærere og mer fleksible studietilbud – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 5 [12:20:22]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.21.
